LKA

neprikl ausoma lietuva

Mr. J. Ruzienius
19265 Beaverland Ave.
Detroit, Mich. 48219
USA.

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Montrealis • 1971.X.6 • Nr. 1266

LITUANIE INDEPENDANT • INDEPENDENT LITHUANIA • EST. 1941

DVI SESIJOS

JUNGTINĖMS TAUTOMS IR ACENUI RENKANTIS

Kiekvienų metų trečiąjį antradienį prasideda metinė Jungtinių Tautų pilnaties sesija New Yorke. Be abejo, tai išvirto į spalvingiausią ir gyviausią periodinį politinį spektaklį pasaulyje. Šįmet trys pagrindiniai klausimai labiausiai domina politinius stebėtojus: raudonosios Kinijos priėmimas į Jungtines Tautas, naujo JT generalinio sekretoriaus rinkimai ir neramumai Viduriniuosiuose Rytuose.

Beveik visoms JT delegacijoms vadovauja užsienių reikalų ministrai. Šįmet sesijoje dalyvauja viena valstybės galva, trys vyriausybės galvos ir 77 užsienių reik. ministrai, jų tarpe Kanados Sharp, JAV Rogers, Britanijos Douglas-Home, Prancūzijos Schumann, Sov. S-gos Gromyko. Prileidžiama, kad Kosyginas gali apsilankyti sesijoje ir pasimatyti su Niksonu, prieš jam išvykstant į Kiniją.

Pilnatis, arba generalinė asamblėja, yra pagrindinis JT organas. Gavusi Saugumo tarybos rekomendaciją, JT pilnatis priima naujus narius ir paskiria generalinį sekretorių. Pilnatis taip pat tvirtina JT biudžetą ir nustato, kiek kuris narys turi mokėti įnašų.

Kiekvienas JT narys-valstybė gali į pilnaties sesiją pasiųsti iki penkių atstovų, bet delegacija teturi po vieną balsą. Balsuojant eiliniais klausimais, pakanka paprastos daugumos tų, kurie sesijoje dalyvauja ir paduoda balsą. Balsuojant svarbiais reikalais, reikalinga dviejų trečdalių daugumos.

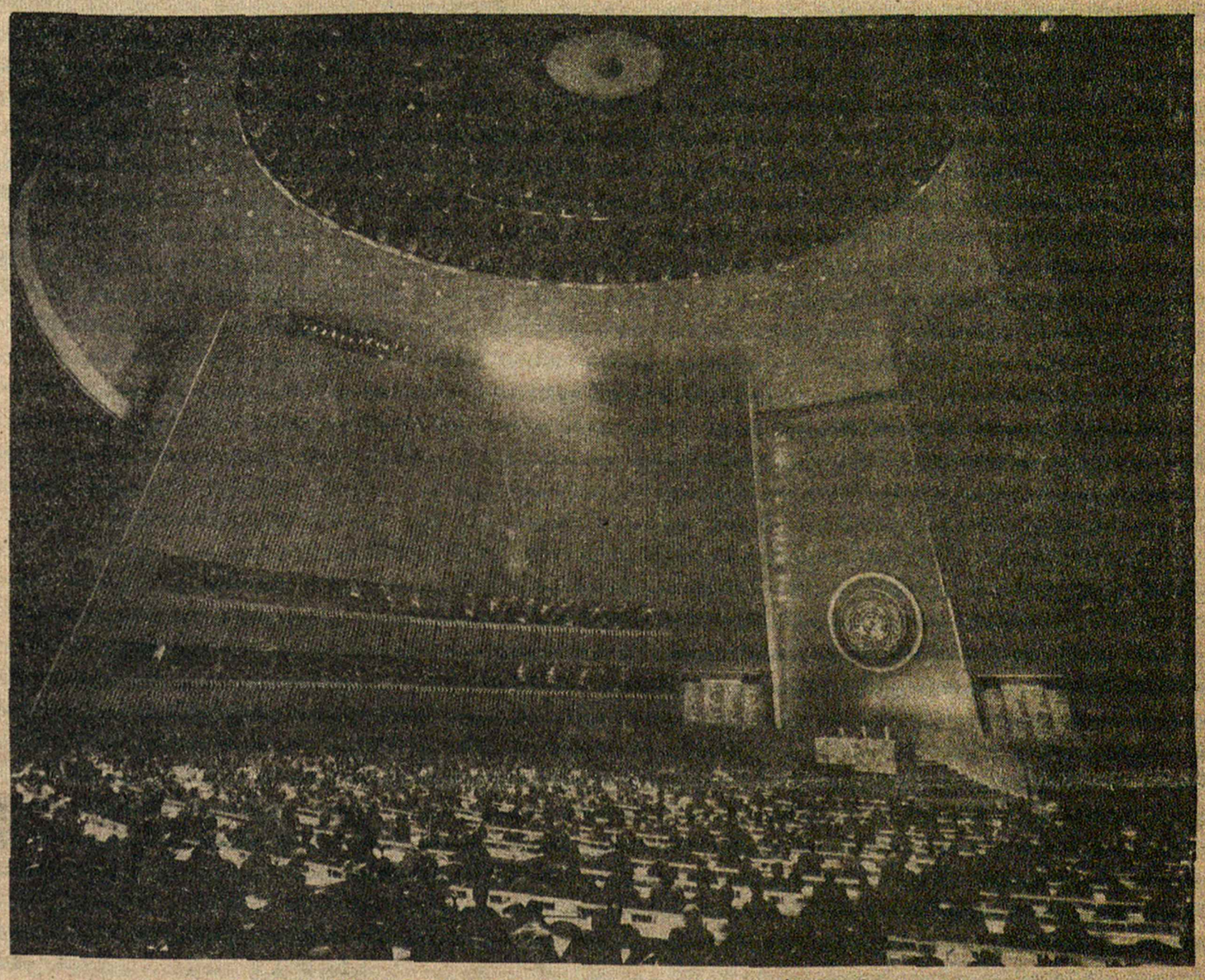

JUNGTINIŲ TAUTŲ PILNATIES SESIJA NEW YORKE POSĖDŽIŲ METU. U.N. nuotr.

JT koridoriuose šiuo metu vyksta pokalbiai, daromi sandėriai, ieškomi kompromisai ir sudaromi blokai ypač dėl tokių klausimų, kaip raudonosios Kinijos priėmimas į JT, ar nacionalinė Kinija (Taivanas) turėtų būti iš JT pašalinta, pagaliau ar toks pašalinimas jau būtų "svarbus klausimas", reikalaujantis dviejų trečdalių daugumos.

Diplomatiniuose sluoksniuose manoma, kad, priėmus į JT raudonąją Kiniją, pasikeistų JT politinė struktūra. Pekingas tikriausiai bandys perimti vadovybę "trečiojo pasaulio", kuris JT pilnatyje sudaro daugumą.

Praeityje JT didele dalimi kontroliavo JAV. Pirmaisiais metais Amerika beveik "mechaniškai" kontroliavo daugumą balsų Saugumo taryboje ir pilnaties sesijoje, o sovietai Saugumo taryboje paskelbė beveik 100 vetų. Šitas periodas baigėsi prieš maždaug 10 metų, kai į JT buvo priimta eilė naujų nepriklausomų valstybių — 50 Afrikos valstybių buvo priimta į JT vien tiktai 1960 metais.

Nuo to laiko vadinamasis "trečiasis pasaulis" — naujosios Afrikos ir Azijos valstybės — turi balsų persvarą JT pilnatyje. Pasikeitimai buvo truputį naudingi sovietams. Jie vis dar negali JT kontroliuoti, bet kartais, pvz., svarstant kolonizmą, jie balsuoja kartu su "trečiuoju pasauliu" ir prisistato nuskriaustųjų gynėjais.

Šaltajam karui blėstant, išryškėjo nauja pasaulio polarizacija. Nebesiskirstoma tarp Vakarų ir Rytų, bet tarp dviejų pasaulio galiūnų iš vienos pusės ir "trečiojo pasaulio" iš antros: tarp šiaurės ir pietų, tarp turtingųjų ir biednų, tarp išsivysčiusiųjų ir neišsivysčiusiųjų. Mažosios valstybės vis garsiau skundžiasi, jog du branduolinius ginklus turintieji galiūnai Jungtinėse Tautose veikia sutartinai, kad išsaugojus savo interesus ir branduolinį monopolį.

Beveik tikra, kad raudonoji Kinija šįmet bus priimta į Jungtines Tautas, o to pasėkoje organizacijos politinė pusiausvyra, be abejo, vėl pasikeis.

Kaip paprastai, tuo pačiu metu, kada vyksta JT pilnaties sesija, New Yorke renkasi ir Pavergtųjų Europos tautų seimas (angliškai: As-

KELIAMA Į 3 PSL.

MIRĖ GEN. KONSULAS

Lietuvos gen. konsulas Petras Povilas Daužvardis po sunkios ligos mirė Chicagoje rugsėjo 26 d. Palaidotas šv. Kazimiero lietuvių kapinėse.

P. P. Daužvardis buvo gimęs 1895 m. lapkričio 16 d. Latvijoje. Su tėvais atvyko į JAV 1914 m. 1943 m. John Marshall teisių mokykloje Chicagoje gavo teisių dr. laipsnį.

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos tarnyboje velionis dirbo apie 46 metus. 1925-1937 m. buvo vicekonsulu New Yorke, o nuo 1937 m. ligi mirties, taigi ištisus 34 metus Daužvardis buvo Lietuvos konsulu, vėliau gen. konsulu Chicagoje. Velionis visuomeninėje veikloje reiškėsi nuo 1915 m., 1924-1925 m. buvo Darbininkų sąjungos sekretorium ir Darbininko redakcijos nariu Bostone, be to, dirbo Katalikų federacijoje ir Vyčių valdybose.

Mūsų laikraštis

DR. HENRIKO NAGIO ŽODIS NL 30 METŲ MINĖJIME

Mūsų savaitraščio, prasmingai pavadinto Nepriklausomos Lietuvos vardu, 30-ties metų amžius daugeriopa prasme atspindi visos lietuviškosios išeivijos slinktį ir likimą.

Nepr. Lietuva yra mūsų laikraštis. Pirmiausia, montrealiečių, nes čia jis išaugo, čia jam montrealiečiai lietuviai ne tiktai pastatė kuklius, bet savuosius namus, čia nuo 1941 metų NL tobulėjo ir iš biuletenio išaugo į tikrą laikraštį, spausdinamą spaustuvėje.

Gimė mūsų savaitraštis Toronte, bet geresnį vėjai jį atnešė Montrealin ir visa eilė montrealiečių lietuvių, be atlyginimo ir labai dažnai vėtomi ir persekiojiami bei barami visokių srovių, srovelių ir srovininkų atkakliai redagavo ir leido tą laikraštį. Juos mes ir turime minėti šiandien, jiems turime tarti nuoširdų padėkos žodį, nes be jų NL nebūtų nei gimusi, nei pergyvenusi ankstyvuosius ir pačius nuožmiausius kūdikystės metus.

Kai kurių jų mūsų tarpe šį vakarą nerasime, tai nors prisiminkime jų pavardes. Pirmasai redaktorius buvo Viktoras Dagilis. Antroji — žinoma ir gerbiama montrealietė poetė Marija Aukštaitė. Trečiasai — Jonas Yla. Ketvirtoji — ir šiandien dar tebedirbanti mūsų tarpe Marija Arlauskaitė.

Penktasai redaktorius ne tiktai tebėra NL spaudos bendrovės valdybos narių, bet buvo tasai asmuo, kuris suteikė laikraščiui dabartinę jo išvaizdą — pradėjo jį spausdinti spaustuvėje. Nuo 1947 metų Leonas Girinis buvo vienas tų nepailstančių ir užsispyrusių žmonių, tikėjusių ir viską dariusių, kad NL išliktų gyva. Dvidešimt penkeri metai, ketvirtis šimtmečio, yra tikrai neeilinis jubiliejus.

Ir šeštąjį redaktorių montrealiečiams nereikia specialiai pristatyti — kas gi nežino Prano Rudinsko? Taktiškas ir praktiškas, gebąs rasti išeitį kebliausiose painiavose, jis perdavė redakcijos vairą tam, kurio vardas tapo mūsų savaitraščio siela.

Jonui Kardeliui NL buvo jo išeiviškos buities prasmė. Nebuvo Jonas Kardelis tiktai žurnalistas. Jonas Kardelis buvo ir nepriklausomos Lietuvos respublikos kūrėjas, garbės pilietis ir simbolis. Šiandien tvirtai tikiu, kad visiems mums Lietuva yra gyvybinė tikrovė todėl, kad joje gimė, užaugo ir dirbo tokie žmonės, kaip Jonas Kardelis. Jis buvo tų tarpe, kurie už lietuvišką žodį, už mūsų varganą ir mažą šalį atidavė, tikra to žodžio prasme, viską.

Tegul tai skamba patetiškai, bet, bent aš, galiu jums šiandien ir čia pasakyti, kad tikiu Lietuva didele dalim todėl, kad mūsuose buvo tokių lietuvių kaip Kardelis. Jokia šalis negali ir negalės gyventi, jei nebus žmonių, kurie taip besąlyginiai tikės jos ateitimi. Kurie ieškos tik to, kas mus išlaiko, kas mus rišą, kas nenuperkama ir neparduodama už truputį aukso arba gardaus valgio šaukštą. Kudirkos testamentas Kardeliui buvo žodis, už kurį mirštama. Jonas Kardelis žinojo, kad spausdintas žodis išeivijoj, kad lietuviškasai žodis išeivijoj, yra ne tik tautinės gyvasties testamentas, bet pati širdis, be kurios mes tesame lavonai. NL buvo Kardelio laikraštis, kaip daugelis sakydavo (vieni pasididžiuodami, kiti sarkastiškai šyptelėdami), nes jis pasirinko spausdintą žodį be jokių kompromisų. Ir mirė jis sielodamasis savo tautos ir savo žodžio likimu, palikdamas testamentą visiems, kurie šiandien čia susirinkome, tokį be galo paprastą, bet neišduodamą — išlaikyti Nepriklausomą Lietuvą. Laikraštį ir tautą, Lietuvos demokratinę respubliką, nes tiedu dalykai jam buvo tas pat.

Redagavau Jono Kardelio laikraštį jo ligos metu ir jam mirus tik todėl, kad tikėjau tuo pačiu tautos žodžiu ir maniau, kad nors tiek galiu jam padėkoti už jo begalinį tikėjimą žmogum ir Lietuva. Esu tikras, kad ir dabartinis redaktorius Romas Maziliauskas tiki tais pačiais idealais ir gyvena ta pačia viltim. Išeivijos laikraščių redagavimas tikrai nėra nei pelningas, nei lengvas darbas.

NL nuolat siekė būti atviru laikraščiu, kur galėtų pasisakyti kiekvienas lietuvis, tikintis savo tautos laisve ir nepateisinąs dabartinės sovietinės vergijos. NL nuolat ir nuolat kalba ne tiktai išeivijai, bet ir okupuotai Lietuvai. Kad mūsų žodis nepasiekia Lietuvoj gyvenančių seserų ir brolių, nėra mūsų kaltė. Jonas Kardelis savo paskutiniame iš tiesų testamentiniame vedamajame (džiaugiuosi, kad jis buvo išspausdintas praeitos savaitės NL numeryje) yra tai pasakęs be galo aiškiai. Bendraujame su savo šalim, nepataikaujame rusiškai okupacijai. Tiesiame ranką kiekvienam tikram lietuviui, nes mūsų visų yra tas pat tikslas: išlaikyti Lietuvą gyvą.

Visa tai sakydami turime prisiminti, kad laikraščiai gyvena tol, kol juos skaito. Šimtai žmonių lieka neišvardinti, žmonių, kurie valandų valandas, dienų dienas, metų metus paaukojo NL. Valdybų nariai, parengimų organizatoriai ir šeimininkės, talkininkės ir talkininkai, platintojos ir paltintojai, bendradarbiai, rašę be atlyginimo, šėrininkai, darbininkai statę ir dažę ir tvarkę patalpas, galų gale skaitytojai. Visi jie yra Nepr. Lietuva, mūsų laikraštis.

Praėjus trisdešimčiai metų, negi mes nutarsime, kad gana kovoti? Negi mes skaitysime kas darosi Montrealyje kokiam Toronto ar Chicagos lietuviškam laikraštyje?

NL buvo pirmasai lietuviškas laikraštis ir NL bus tasai paskutinis lietuviškas laikraštis, kurį arba mes arba mūsų vaikai parveš namo. Lietuvon.

Pinigai nenupirks mums nei ramybės, nei laimės, nei laisvės, nei Lietuvos. Pinigai pūva ir rudyja kartu su lavonais. Nesigailėkime jų. Tegul išlieka NL nors su mumis. Kitaip gailėsimės pervėlai, palaidoję savo žodį.

H. Nagys

IR GERAI, IR BLOGAI... nuomonės, laiškai, atgarsiai

MINISTRO LAIŠKAS

Gerbiamieji,

Teikitės paskelbti artimiausioje jūsų laikraščio laidoje čia mano paduodamą faktų bei mano pastangų Lietuvos laik. vyriausybei atveiksminti iškraipymo atitaisymus, būtent, klaidas, mano pastebėtas NL rugsėjo 1 d. "panoraminėje" skiltyje.

Klaidinančio efekto daro jau pats komentatoriaus pasakymas, neva aš tebuvęs tik "1941 m. laik. vyriausybės nominalus pirmininkas, bet faktiškai tai vyriausybei niekados nevadovavęs". Todėl noriu visų pirma pareikšti:

1. Ginkluoti tautos sukilimai nedaro "nominavimų" bei "balsavimų", bet kuria realius faktus, pagrįstus dažniausiai sukilėlių kraujo auka. Šiuo tad būdu, o ne kažkokiais "nominavimais", kaip būna normaliojo padėtyje, buvo sukurta ir paskelbta minėtoji laik. Lietuvos vyriausybė, kuri buvo 1941 m. birželio 23 d. sukilimo pastatyta vieton sovietų agresijos sunaikintosios 1940 metais.

2. Viešai sukilimo paskelbtas naujosios vyriausybės ministru pirmininku, aš ėmiausi šių pareigų vykdymo bei tai vyriausybei vadovauti tuojau pat ir jai atstovauti, kaip nustatyta Lietuvos konstitucijos 96-ju straipsniu ir kitais jos įpareigojimais.

Jau pačią birželio 23 d. sukilimo dieną prieš piet buvau atsilankęs į vok. užs. rkl. ministeriją ir jai notifikavau apie naujos Lietuvos vyriausybės

neprikl. lietuva

"INDEPENDENT LITHUANIA"
"LITUANIE INDEPENDANTE"

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la liberation de la Lituanie! Loyaute au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS — NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS SPAUDOS BENDROVĖ

Second Class Mail Registration No. 1952. Return postage guaranteed. Postage paid at Lachine, Quebec. Published by The Independent Lithuania Publishing Company at 7722 George Street, LaSalle 690, Quebec, Canada.

Metinė prenumerata Kanadoje — $7.50, visur kitur — $8.00. Rėmėjo prenumerata — $12.00. Adreso pakeitimas 25 ¢. Atskiras numeris 25 ¢. Administratorius F. P. Paukštaitis. Adresas: 7722 GEORGE STREET, LASALLE 690, QUEBEC. Tel. (514) 366-6220

Bendradarbių ir korespondentų spausdinamos mintys nebūtinai atitinka redakcijos nuomonei. Rankraščiai trumpinami ir taisomi redakcijos nuožiūra. Rankraščiai grąžinami tik iš anksto susitarus. Už skelbimų turinį redakcija ir leidykla neatsako.

REDAKTORIUS R. E. MAZILIAUSKAS

paskelbimą, laimėto tautos sukilimo pasėkoje, ir kad buvau pastatytas jos priešakyje ministro pirmininko pareigoms, paprašydamas reichą skaitytis su tuo įvykusiu faktu sakytą vyriausybę deramai pripažinti.

Nebūdamas tikras, ar to mano demaršo užteko palenkti reichą į politinį blaivumą, specialiu raštu per reicho užs. rkl. ministrą von Ribbentropą, datuotu birželio 23 d. vakare, apeliavau ir į patį führerį ir reicho kanclerį (tokį titulą turėjo Hitleris), siekdamas audijencijos, kad paveikus jį, kaip ano meto Vokietijos valstybės galvą, nedaryti man kliūčių tuoj vykti į Lietuvą pareigoms, kurioms buvau pašauktas mūsų tautos sukilimo.

Be to, birželio 24 d. motyvuotu raštu valstybės sekretoriui von Weizsäckeriui paprašiau reicho vyriausybės sutikimo atnaujinti Lietuvos pasiuntinybės Berlyne normalų veikimą.

Net ir po to, kai buvau birželio 25 d. vakarop nacių izoliuotas naminiu areštu, aš nebuvau liovęsis vykdyti savo, kaip ministro pirmininko, pareigų, kiek tatai man iš Berlyno dar buvo praktiškai įmanoma. Nors ir rizikuodamas užsitraukti ant savęs nacių kerštą, slapta informuodavau pačią vyriausybę Kaune apie padėties vystymąsi, davinėjau pakartotinų sugestijų, kaip jai laikytis akivaizdoje spaudimų ir intrigų iš vokiečių pusės, ką daryti įsitvirtinimui krašto valdyme, etc., ir keliais atvejais siunčiau per mūsų diplomatijos šefus konkrečių nurodymų bei instrukcijų Lietuvos diplomatijai užsieny, ką ji turėtų daryti atkurtos Lietuvos vyriausybės įpilietinimui santykiuose su kitomis valstybėmis.

Pagaliau 3. Kai liepos antroje pusėje patyriau, jog vokiečiai galutinai apsisprendė pašalinti Lietuvos laik. vyriausybę ir kraštą pajungti reicho valdžiai, pasiremiant vokiečių karinėmis jėgomis, slaptu kurjeriu per "žaliąją sieną" įspėjau kolegą prof. J. Ambrazevičių, pavadavusį mane Kaune, apie grėsusį vyriausybei pavojų ir daviau jai raštu išsamių nurodymų, kaip jai pasielgti. To rašto, datuoto liepos 26 d., tekstą esu paskelbęs Naujienose po antrašte "Paskutinės instrukcijos Kaunui" (rugpiūčio 24, 25 ir 26 d. laidose).

4. Tikiuosi, kad visa tai, kas čia aukščiau mano paduota, padės mano komentatoriui įsitikinti, jog jis labai klysta ir tik klaidoina skaitytojus pasakymu, neva aš faktiškai 1941 m. sukilimo paskelbtai Lietuvos vyriausybei nevadovavęs. Tiesa, buvau nacių fiziniai sukliudytas sėdėti prie žaliojo jos pasėdžių stalo Kaune kartu su kitais jos nariais. Bet vadovauti galima ir nebūtinai sėdint prie tokio stalo.

To, ko mano komentatorius, matyti, nesuprato, tą gerai suprato patys vokiečiai. Nors visa tai, ką faktiškai atlikau sakytai vyriausybei vadovaudamas, turėjau anuomet atlikti labai slaptai, tačiau tatai neliko vokiečių saugumo nepastebėta. 1941 m. rugpiūčio 1 d. gestapo buv. slaptame biuletenyje, mano surastame US National Archives Vašingtone, tarp kitų reveliacijų yra pasakyta (Micr. T175/ 233/ 27217 40):

"... iki šiai dienai ji (Lietuvos laik. vyriausybė — KŠ) nėra formaliai pasitraukusi ir palaiko nuolatinį ryšį su Škirpa, esančiu Berlyne".

5. Pastebėdamas, be reikalingo paaiškinimo, jog savo birželio 23 d. sugestiją Lietuvos laik. vyriausybės pripažinimo reikalu valstybės sekretoriui aš buvau padaręs "su kitais lietuvių veiksniais nesusitaręs", mano veiklos komentatorius parodė visuomenę klaidinančio neobjektyvumo. Iš tikrųjų buvo šitaip:

Siekdamas susitarimo su Vliku, aš buvau pereitais metais spalio 27 d. pateikęs visoms 15 Vliką sudarančioms grupėms ne tik visai konkretų pasiūlymo tekstą, bet esu viešai paskelbęs Drauge (žiūr. birželio 26 ir 28 d. laidas, po antrašte "Sugestija klaidai atitaisyti") su persergėjamuoju įspėjimu to, kas galėtų atsitikti Lietuvos bylai, jei sakyta vyriausybė nebūtų atveiksvinta, nors jau ir su dideliu pavėlavimu.

6. Yra netiesa, būk sakyta vyriausybė, kai ji būtų atveiksvinta, turėtų perimti visą lietuvių politinės veiklos ir Lietuvos diplomatų vadovavimą, ir pakeistų Vliką.

Vyriausybės atveiksvinimu siekiama ne perimti "visą lietuvių politinės veiklos vadovavimą", o tik tą jos dalį, kurios Vlikas, kaip ne vyriausybinės kilmės gremiumas, negali atlikti, pirmoje eilėje kiek tai liečia santykius su kitų kraštų vyriausybėmis ir prasiveržimą į tarptautinius forumus sėkmingesniam Lietuvos reikalo apgynimui. Kokia būtų atveiksvintos vyriausybės santykiavimo su Vliku padėtis, tai esu pilnumoje bei formaliai paryškinęs savo pr. m. spalio 27 d. auksčiau minėtame pasiūlyme Vliko grupėms. Kai dėl sansykių su Lietuvos diplomatijos likučiu užsieny, tai jie yra nustatyti nepriklausomos Lietuvos įstatymais ir jos 22 metų valstybinio savarankiškumo praktiška patirtimi bei jau nusistovėjusiais metodais.

Savo šią repliką į padarytus man neteisingus priekaištus užbaigsiu paties mano veiklos komentatoriaus žodžiais "ar išmintinga" kėsintis uždrausti buvusiam vienam pirmųjų Lietuvos kariuomenės kūrėjų-savanorių, su ginklu rankoje 1918-1920 metais kovojusiam už Lietuvos valstybinę nepriklausomybę, daugelį metų buvusiam Lietuvos valstybės vyrui, jos buvusiam pasiuntiniui ir įgal. ministrui prie Tautų Sąjungos Ženevoje, Lenkijoje ir pagaliau Vokietijoje, iniciatoriui Lietuvos diplomatijos protestų prieš Sov. Sąjungos agresiją 1940 metais ir 1941 m. birželio 23 dienos mūsų tautos sukilimo bei Lietuvių aktyvistų fronto organizatoriui susirūpinti Lietuvos laisvinimo bylos padėtimi, kada tie, kurie yra atsakingi už jos sėkmingumą, ima rodyti nebesugebėjimo ją deramai atstovauti ir net neatsako į jiems pateikiamus pozityvius pasiūlymus padarytoms ir tebedaromoms klaidoms atitaisyti?..

Patarčiau mano padaryto Lietuvos laik. vyriausybės atveiksvinimo reikalu žygio komentatoriui gerai apsisvarstyti, ar kito asmens lietuviškojo patriotizmo paniekinimu jis neišsijuokina pats savęs patriotiškosios lietuvių visuomenės akyse?... K. Škirpa

---

DVI SESIJOS

ATKELTA IŠ 1 PSL.

sembly of Captive European Nations – ACEN).

18-jai Aceno sesijai pirmininkavo S. Korbonski, vicepirmininku buvo V. Sidzikauskas, sekretoriumi F. Gadomski. Sesijoje buvo priimta deklaracija dėl netinkamo Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Lenkijos, Rumunijos ir Vengrijos atstovavimo JT ir dėl Sov. Sąjungos įvykdyto Estijos, Latvijos ir Lietuvos suverenių teisių pažeidimo. Nutarta pasiųsti telegramas prez. Niksonui ir JT pilnaties sesijos pirm. A. Malikui. Sesijoje kalbėjo ir JAV kongreso atstovas R. J. Madden.

V. Sidzikauskas pristatė priimti deklaraciją tarptautinės politikos klausimu. Jis pažymėjo, kad pagyvėjusi sovietų diplomatinė veikla siekia "sunormalinti" rytų ir vidurio Europos politinę padėtį, tačiau toks "sunormalinimas" reikštų pokarinių sovietų užkariavimų įteisinimą ir sustingdymą, kitaip sakant, tai būtų dabartinės padėties įtvirtinimas.

Lietuvių delegaciją Aceno sesijoje sudarė pirm. A. Sidzikauskas, J. Audėnas, J. Puzinas, P. Vainauskas ir V. Vaitiekūnas. Sesijos eigą sekė Lietuvos gen. konsulas A. Simutis.

KOLEGIŠKAS SVEIKINIMAS

Į plačią, principingą Lietuvos nepriklausomybės siekių srovę Nepriklausomą Lietuvą įvedė Jūsų pirmatakai. Labai malonu, kad ir Jūs šį puikų laikraštį toje pačioje srovėje ir ta pačia kryptimi vairuojate.

Nepr. Lietuvai švenčiant 30-jį gimtadienį, linkiu Jums, p. Redaktoriau, ištvermės šiais laikais sunkiame spaudos darbe ir asmeniškos sekmės, o taip pat sveikinu NL leidėjus, bendradarbius ir skaitytojus.

Juozas Kojelis,
Į Laisvę redaktorius

GILIAU, PLAČIAU IR ĮŽVALGIAU...

Nepr. Lietuvai švenčiant trisdešimtmetį — išliliosios sukakties proga — sveikinimai.

O linkėjimų plotmėje — tobulėti. Tobulėti giliau, plačiau ir įžvalgiau. Skleisti tiesą, meilę ir pagarbą kiekvienam lietuviui ir Lietuvai. Tebūna tai principai šiai ir rytojaus dienai.

O pagrindinės gairės toli ieškoti nereikia — ji išsakyta pačiame laikraščio pavadinime.

Al. Gimantas

NEIŠCENZURUOTAS LAIKRAŠTIS

Laikraščiu esu labai patenkintas ir negaliu susilaikyti jo ir toliau neprenumeruoti. Nepriklausoma Lietuva, tai vienas iš nedaugelio mūsų laikraščių, kuris nėra mūsų reakcionierių išcenzuruotas.

Labai gerai, kad duodama žinių iš Lietuvos ir kad tos žinios yra objektyvios, o ne tendencingai iškreiptos, kaip daugelis mūsų laikraščių daro.

Linkiu NL redakcijai ir administracijai bei bendradarbiams ir toliau taip turiningai užpildyti laikraštį. V. Šliogeris

---

● Okup. Lietuvos spauda paminėjo kraštotyrininkės Mikalinos Glemžaitės 80 m. gyvenimo sukaktį. Ji daug dirbo, rinkdama liaudies tekstilę ir ruošdama spaudai lietuvių liaudies meno albumus.

PANORAMA

KATALIKAI PROTESTUOJA LIETUVOJE

New York Times rugsėjo 27 d. paskelbė apie okup. Lietuvos 2.000 katalikų protesto raštą Sovietų Sąjungos vyriausybei.

Pasak korespondento T. Shabad, Lietuvos katalikų protesto raštas, turįs š. m. rugsėjo 19 d. datą, rugsėjo 26 d. buvo parodytas užsienio spaudos atstovams Maskvoje.

Laišką pasirašė 2.000 Prienų parapijos tikinčiųjų. Jie pabrėžė, kad vietos įstaigos varžo religijos laisvę. NYT korespondentas pažymėjo, jog tas atviras laiškas liudija, jog katalikų Bažnyčios svoris Lietuvoje tebėra didelis, nepaisant komunistinės propagandos.

Dienraščio nuomone, šis Prienų parapijiečių laiškas taip pat liudija, kad religinės bendruomenės iš sovietų valdžios bei partijos vis griežčiau reikalauja garantuoti religijos laisvę, numatytą sovietų konstitucijoje.

Lietuvos katalikų atvirame laiške pabrėžta: Lietuvos dvasiškiai varžomi vykdyti religines apeigas, be to, nurodyta, kad Prienų parapijos kunigas buvo suimtas, nes "vaikus mokęs katekizmo" ar juos ruošęs komunijai.

Laiške nurodytas kun. Juozo Zdebskio pavyzdys — jis buvęs suimtas, nes vaikus mokęs katekizmo ir laukiama jo bylos. Laiške sakoma: "Mūsų nuomone, tai pažeidžia sovietų įstatymus ir konstituciją. Dėl to mes prašome sovietų vyriausybę suteikti mums tikrą tikėjimo bei religijos laisvę ir leisti kunigams vykdyti be baimės ar trukdymų jų pareigas ir įsakyti paleisti tėvą Juozą Zdebskį".

Laikraštis pridūrė, kad užsienio stebėtojų nuomone, sovietų įstaigos susirūpinusios religiniu gajumu Lietuvoje dėl katalikų Bažnyčios "tarptautinių ryšių". Sovietų vyriausybė labiau pakanti rusų ortodoksų atžvilgiu, nes jų Bažnyčia — gausingiausia krašte, be to, jos hierarchija daugiau atsidūrusi tiesioginėje sovietų žinioje.

TVENKIAMA ŠEŠUPĖ

Prie Marijampolės (dabar Kapsuko) pradėti Šešupės užtvankos darbai. Užtvanką pastačius būsiąs 90 hektarų ežeras, kuris jau pavadintas Kapsuko mariomis.

BALTŲ PASIUNTINYBĖ?

Pasirašius susitarimą dėl Vakarų Berlyno, sovietai Vakarų Berlyne steigia savo generalinį konsulatą. Sovietų komisija apžiūri pastatus ir nuosavybes, kurie teisiškai priklauso Sov. S-gai.

Vokiečių spaudoje nurodyta, kad Vakarų Berlyne sovietams priklausančių nuosavybių sąraše yra sklypas Hildebrand gatvėje. Tą sklypą sovietai paveldėję iš "buvusių Baltijos valstybių".

Lietuvos pasiuntinybė Berlyne buvo Kurfürsten gatvėje. Galimas dalykas, kad čia kalbama apie buvusią išbomboruotą Estijos arba Latvijos pasiuntinybę.

NIKSONO PATARIMAI

JAV respublikonų partijos tautybių tarybos narys ir Altos įgaliotinis dr. J. Genys priėmimo metu Baltuosiuose rūmuose Vašingtone prezidentui Niksonui iškėlė Simo Kudirkos klausimą. Prezidentas davęs patarimų, kad šiuo klausimu darytina. Tais patarimais pasinaudota ir atitinkami žygiai jau pradėti.

Dr. J. Genys Simo Kudirkos klausimu taip pat kalbėjo su JAV susisiekimo ministru Jean Wolpe, kuris pažadėjo paramą.

V. ZENKEVIČIUS NEW YORKE

Į New Yorką kartu su sovietų delegacija prie Jungtinių Tautų atvyko ir Vytautas Zenkevičius, patarėjo titulu.

V. Zenkevičius keletą metų buvo sovietų ambasados Vašingtone sekretorius, palaikęs ryšius su "pažangiaisiais" Amerikos lietuviais.

JAV RŪPINASI DĖL AZILIO

JAV užsienių reik. ministerija baigė ruošti azilio teisės taisyklių projektą, kuriame numatyta, kad JAV pareigūnai ateityje negalės vienašališkai nesuteikti azilio ar laikinos globos teisių kitataučiam.

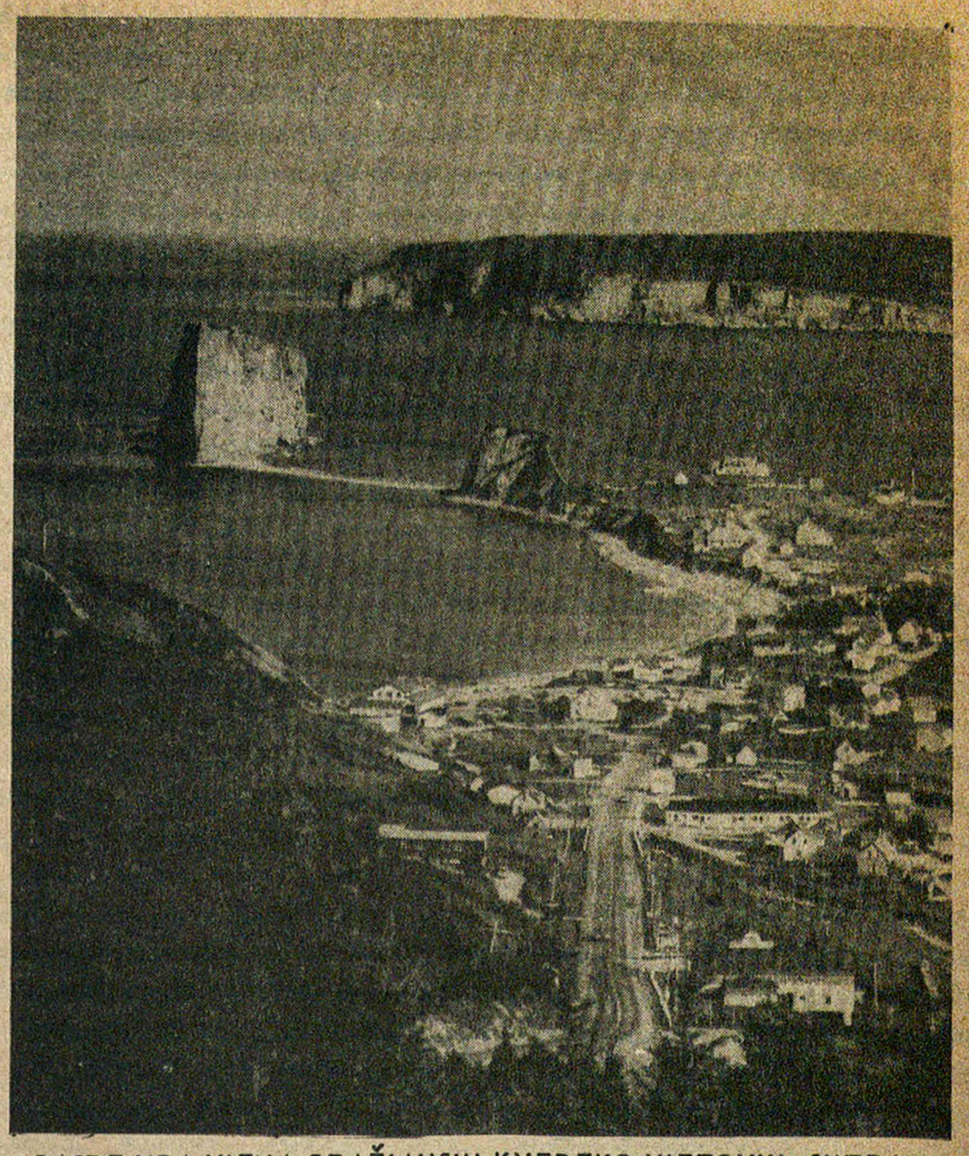

GASPE YRA VIENA GRAŽIAUSIŲ KVEBEKO VIETOVIŲ, SUTRAUKIANTI TŪKSTANČIUS TURISTŲ. OIP Q nuotr.

Pagal naujas taisykles, azilio prašantieji bus JAV įstaigų globojami JAV teritorijoje, teritoriniuose vandenyse, taip pat JAV lėktuvuose ir laivuose atviroje jūroje ar ore. Numatyta, kad JAV įstaigos turės teisę jėga pasipriešinti pastangoms globos prašančius prievarta grąžinti į jų kilmės kraštus.

Ligšiol azilio teisė nebuvo suteikiama JAV įstaigose ar bazėse svetimuose kraštuose. Naujose taisyklėse įrašyta, kad JAV atstovai kituose kraštuose gali suteikti laikiną globą prašančiajam, apie tai pranešant užsienių reik. ministerijai. Be to, tik užs. reik. ministerija Vašingtone turinti teisę daryti sprendimą apie globos prašančiojo grąžinimą.

Po Simo Kudirkos grąžinimo sovietams praeitųjų metų lapkričio mėnesį, JAV prez. Nixonas įsakė tokias taisykles parengti. Laukiama, kad naujosios taisyklės netrukus bus paskelbtos ir patvirtintos.

GINTARO MUZIEJUS

Palangos gintaro muziejus, įrengtas buv. Tiškevičiaus parko rūmuose, nuolat plečiamas. 1969 m. jis buvo gerokai pertvarkytas ir išplėstas. Atskiroje salėje parodomi įvairių dailininkų gintaro dirbiniai.

Tačiau tame muziejuje dar daug ko pasigendama. Toks muziejus turėtų tapti ne tik meno, bet ir mokslo šventove. Dabar gi kai kurių eksponatų paaiškinimai yra nepakankamai moksliški, gana ginčytini. Muziejui trūksta įvairių specialistų pagalbos. E

AVARIJOS LIETUVOJE

1970 metais Lietuvoje įvyko daugiau kaip 4500 automobilių avarijų, kurių metu žuvo 670 žmonių, o sužeista 4200. Nuostolių padaryta už 20 milijonų rublių. Nelaimingiausias buvo rugpiūčio mėnuo — kasdien žūdavo po tris žmones.

Duomenis paskelbė savaitraštis Kalba Vilnius.

RŪPESTIS DĖL ČIURLIONIO

Lietuvoje paskelbtas atsišaukimas dėl reikalo gelbėti M. K. Čiurlionio paveikslus, nuo 1969 m. eksponuotus specialioje galerijoje Kaune. Teigiama, jog kylanti grėsmė, kad Čiurlionio darbai pamažu išbluks. Jiems kenkia spalvų ir popieriaus, ant kurio jie nutapyti, kokybė. Daug kas jau nebepataisoma...

Pasiūlyta: užfiksuoti dabartinę paveikslų būklę, padarant faksimilines kopijas. Be to, būtina kai kuriuos paveikslus konservuoti ir restauruoti.

Kadangi Lietuvoje nėra nei specialistų, nei įren-

SKRAIDANTI EJI MONTREALIO GINTARIEČIAI EDMONTONO AERODROME

gimų, pagalbos prašoma iš Sovietų Sąjungos Kultūros ministerijos ir lietuvių menininkų organizacijų. Pasiūlyta naudotis ir užsienio patyrimu.

Raštas paskelbtas Maskvos savaitraštyje Literaturnaja Gazeta, baigiamas žodžiais: "1975 metais sukaks šimtas metų, kai gimė dailininkas. Tegu jubiliejaus išvakarių metu netemdo baimė dėl jo paveikslų likimo". Pasirašė Čiurlionio seserys V. Čiurlionytė-Karužienė ir J. Čiurlionytė, muz. E. Balsys, dail. J. Kuzminskis ir du rusai: Sovietų Sgos Mokslų akademijos narys koresp. A. Sidorovas ir literatas G. Kozineris.

— Kvebeke netrukus įsigalios įstatymas, kuriuo bus leidžiama ir moterims lankytis tavernose, kuriose paprastai geriamas alus. Savo duris moterims pirmiausia atidaryti ruošiasi Montrealio taverna Le Gobelet, žinoma savo geru maistu.

— Uostų darbininkai visuose JAV uostuose pradėjo streiką, kai nesutarė dėl darbo ir atlyginimo sąlygų.
-- nacionalistinė Kinija turėtų būti JT narė.

— Uostų darvininkai v visuose JAV uostuose pradėjo streiką. kai nesutarė dėl darvo ir atlu-

— Kanada prisijungė prie tų valstybių, kurios mano, kad vien tik Mao Kinija Jungtinėse Tautose turėtų būti atstovaujama, JAV tuo tarpu siekia, kad ir Taivanas — nacionalistinė Kinija — turėtų būti JT narė.

VLIKO
TARYBOJE

Rugsėjo 10 d. New Yorke įvyko Vliko tarybos posėdis, kuriam pirmininkavo liaudininkų atstovas Pranas Dulevičius, sekretoriavo tautininkų atstovas dr. Bronius Nemickis.

Vliko valdybos pirmininkui dr. J. K. Valiūnui išvykus į Afriką, pagrindinį pranešimą apie einamuosius reikalus padarė laikinai pirmininko pareigas einąs J. Audėnas. Pranešimą papildė Vliko vicepirmininkas dr. B. Nemickas.

BALTRUŠAITIS
ANGLIŠKAI

T. Venclovos patiektais duomenimis Literatūroje ir Mene, Jurgio Baltrušaičio eilėraščių vertimai į anglų kalbą pirmą kartą buvo išspausdinti 1921 m. New Yorke išėjusioje knygoje "Modern Russian Poetry, an Anthology Chosen and Translated by Babette Deutsch and Avrahm Yarmelinsky".

Knygoje išspausdinti du Jurgio Baltrušaičio eilėraščiai: "Švytuoklė" ir "Bangų mūša" iš rinkinio "Žemės laiptai". Angliškai eilėraščiai pavadinti "The Pendulum" ir "The Surf". Vėliau tie patys eilėraščiai buvo pakartoti perdirbtoje tos knygos laidoje "Russian Poetry", New York, 1927 m.

Pasak T. Venclovos, vertimai yra aukšto literatūrinio lygio.

• Lietuvoje išleista septintoji almanacho "Muzika ir teatras" knyga. Aptarta E. Balsio oratorija "Nelieskite mėlyno gaublio", V. Barkausko simfoninis kūrinys "Trys aspektai", 1970 m. teatrų pastatymai ir kt.

Trumpai

— Montrealio policijos profesinė sąjunga išsikovojo tas pačias darbo ir atlyginimo sąlygas, kaip ir Toronto policijos. Montrealio priemiesčio Verduno 96 policijos pareigūnai po 24 valandų streiko, kurį vadino "studijų sesija", grįžo į tarnybą, išsikovoję atlyginimo pakėlimą, kuris apie 400 dol. mažesnis už Montrealio policininkų gaunamą.

— Kvebeko darbo fronte šiuo metu neramu — dabar vyksta 22 streikai ir trys lokautai. Profesinės sąjungos reikalauja geresnių atlyginimo ir darbo sąlygų, o darbdaviai, ekonominės krizės akivaizdoje, nelinkę darbėmių reikalavimus priimti.

— Prez. Niksonas praeitą savaitę Aliaskoje susitiko su Japonijos imperatoriumi Hirohito, pirmuoju japonų valdovu po 2000 metų išvykusiu iš Japonijos. Niksonas stengėsi išlyginti abiejų šalių santykius dėl susidariusios ekonominės padėties.

— P. E. Trudeau gruodžio pradžioje susitiks su Kanados provincijų premjerais tartis dėl ekonominės šalies padėties ir nedarbo.

GO AHEAD!

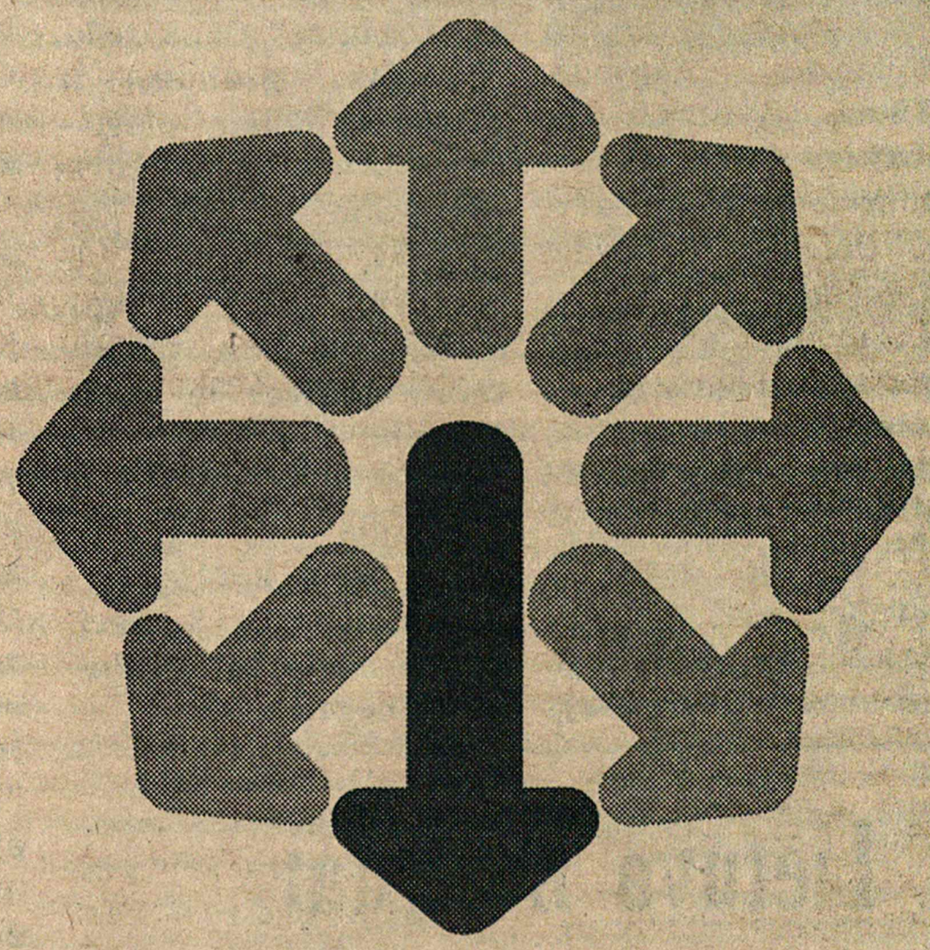

BUY CANADA SAVINGS BONDS

Ateitį planuokite su Canada Savings Bonds. Jais be jokio rūpesčio taupysite ateičiai.

Lengva pirkti: galite pirkti trimis skirtingais būdais – darbovietėje, banke ar investavimo įstaigoje, mokėdami grynais pinigais; iš algos atskaitymo būdu darbovietėje; mėnesinėmis įmokomis per savo banką ar investavimo įstaigą.

Lengva iškeisti: Canada Savings Bonds yra kaip gryni pinigai – tuojau iškeičiami. Jie gali būti bet kada iškeičiami į pinigus pilna jų verte su palūkanomis.

Naujieji Canada Savings Bonds vidutiniškai mokės 7,19% į metus, jeigu juos laikysite iki galutino termino. Jų yra įvairių – nuo 50 iki 50.000. Už kiekvieną $ 100 lakštą pirmaisiais metais mokama $5,75, antraisiais metais $6,75, už sekančius penkerius metus po $7,50, už paskutiniuosius dvejus metus po $7,75.

Be to, už Canada Savings Bonds palūkanas galite gauti palūkanas – per 9 metus $100 pavirs į $187.

Apsimoka laikyti: Canada Savings Bonds yra saugūs. Jie paremti visais Kanados turtais ir už juos mokamos geros palūkanos – metai po metų.

7.19%
metinių palūkanų vidurkis

Canada Savings Bonds yra geri šiandieną, dar geresni rytoj. Jie yra populiariausia asmeninė investacija. Žvelkite į ateitį ! Žygiuokite pirmyn ! Pirkite Canada Savings Bonds.

PASIRŪPINKITE GERESNE SAVO ATEITIMI !

al. gimanto skiltis

JONYNAS NEGALI NEKURTI...

Karšta, drėgna ir tvanku didžiajame New Yorke vasarai pasibaigus. Ir tiršta, tiršta žmonių masė. Tas pats visur — ir Manhatano šaligatviuose, ir požeminiame traukinyje, ir autovežimių užsikimštuose greitakeliuose — net bet kurio paros laiku. Ilgos laukiančiųjų eilės prie kasų išgarsintuose Broadway teatruose ir kinuose.

Puikusis Jones Beach paplūdimis eilinės darbo dienos vidudieny irgi perpildytas: tvarkos darbuotojai kai kurias sekcijas net uždarė: auto pasistatymo vietos visos užimtos. Net Atlanto 4-6 pėdų bangoms besupant, tik spėk žiūrėti, kad neatsidaužtum į šalia besimaudantį kūną, dažniausiai amerikietį izraelitą. New Yorke ir apylinkėse jų gyvena ne tūkstančiai, bet milijonai.

Prisimenant ištisą savaitę, praleistą New Yorke, ryškiausiai iškyla ne didmiesčio plieno ir stiklo dangoraižiai, ne gilūs gatvių tarpekliai, ne daugumos moterų puošnumas ir elegancija, bet porą valandų trukusi viešnagė V. K. Jonyno namuose.

Nuvežė paslaugusis ir niekad nepavargstantis laikraštininkas Almus, kurio karjera šiuo metu daugiau surišta su amerikine spauda (The New York Times).

Pristatinėti liaupsinančiais žodžiais tokio mąsto kūrėją, kokiu yra V. K. Jonynas, būtų tiesiog netaktiška. Apie jo asmenybę ir talentą vaizdžiai liudija gausi ir visokeriopa kūryba, kuri iš ties nėra praeinanti ir laikina. Jo darbai išliks, kai mūsų visų daugumos net ir vardai liks nežinomi.

Mielai rodo, aiškina ir vedžioja po savo gana erdvų dviejų aukštų namą šeimininkas. Tapybos, grafikos, vitražo ir skulptūros darbų čia pilna kiekviename kambary, koridoriuose, beveik kiekviename kampely. Eilė foto albumų su didelėmis spalvotomis ir paprastomis nuotraukomis iliustruoja mūsų pokalbį apie V. K. Jonyno kūrybą. Čia, aišku, visa eilė bendrųjų ir detalinių nuotraukų iš Vašingtono ir Romos lietuviškųjų koplyčių.

Spaudoje jau buvo minėtas ir aptartas vienas paskiausių V. K. Jonyno darbų, tai Amsterdamo katalikų kapinėse pastatyta tikrai įspūdinga koplyčia, kurią, savo žmonos atminimui, užsakė vienas tautietis. Kūrinys iliustruotas ir aprašytas specialiai anglų kalba išleistame leidinyje. Netenka abejoti, kad tai yra pats puošniausias paminklas tose kapinėse.

Darbo kambary, dar braižybos lentoje pirmieji užmatai namo kontūrų, kurį planuoja dailininkas sau statyti Conn. valstijoje. Jis dabar rūpinasi tinkamesniu vidaus išplanavimu, kuris tiktų ne vien reprezentacijai, bet ir kūrybiniam darbui. Dėmesys krypsta atskiron papkėn, kurion sudėti patys paskutinieji, t. y., šios vasaros darbai, atlikti poilsiui skirtu laiku, atostogaujant Cape Code. Naudotas, greitumo ir patogumo dėliai, pieštukas, akvarelė. Kai kurie paveikslai — vos keli bruožai, kiti, atrodo, visai detalizuotai išbaigti. Kartais skirtingi variantai ir spalvos to paties objekto.

Nei amžius, nei fizinis nuovargis neįstengia įveikti mūsų kūrėją. Parafrazuojant S. Nerį, taip ir norisi tarti — Jonynas negali nekurti...

V. K. JONYNAS – KŪRYBOS PAVYZDYS. Al. Astašaičio nuotr aukos

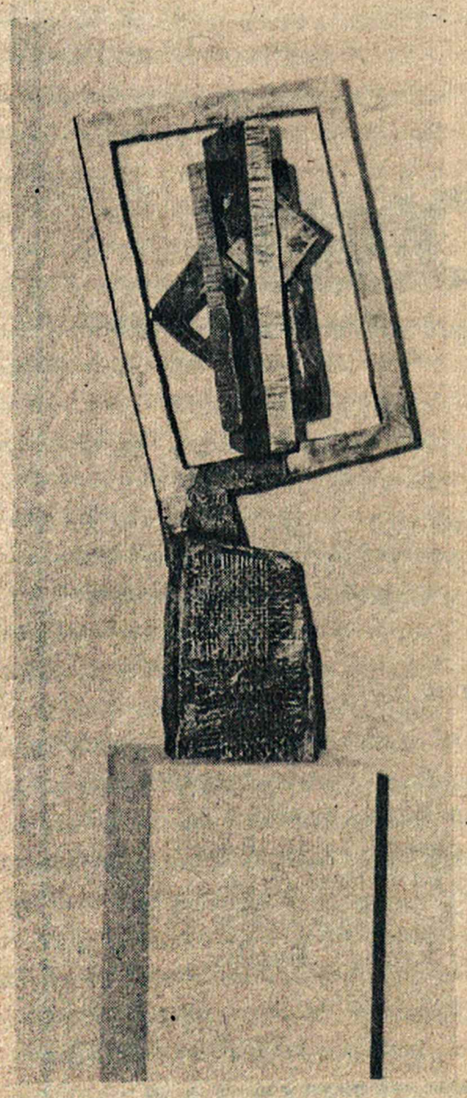

V. K. JONYNAS – 25 PĖDŲ AUKŠČIO SKULPTŪROS MODELIS.

Lietuva ir žydai

Bonnos universiteto istorijos profesorius dr. Zenonas Ivinskis Europos lietuvių studijų savaitėje, kuri šią vasarą vyko Stuttgarte, skaitė įdomią ir išsamią paskaitą: profesorius peržvelgė Lietuvos žydų istoriją.

Dr. Z. Ivinskis nurodė, kad žiaurumais žydų atžvilgiu vokiečių okupacijos metu lietuvius neteisingai kaltina patys žydai ir komunistai. Pirmieji dėl tikrosios padėties nežinojimo, antrieji — norėdami suniekinti 1941 sudarytą laikinę Lietuvos vyriausybę ir priešsovietinius sukilėlius.

Pirmieji žydai Lietuvoje pasirodė Vytauto laikais 14 a. gale. Jie atvyko iš Lenkijos ir gavo privilegijas. Tolydžio žydams atiteko kredito įstaigų monopolis. 1440-92 sutinkame žygų muitininkų. 16 a. buvo žydų Lietuvoje įsigalėjimo amžius. Žydai gyveno daugiausia miestuose, vis plėsdami savo veiklos sritis. Jie stvėrėsi prekybos miško medžiaga, smuklių laikymo. Nė vienas dvarininkas neišsiversdavo be žydų patarnavimų. Nuo 17 a. vidurio prasidėjusios Lietuvos nelaimės neaplenkė nė žydų.

18 a. žydai ėmė vėl atsigauti. Jie įsitvirtino dar prekyboje bei amatuose. Iki valstybės padalinimo žydai Lietuvoje nepergyveno jokių persekiojimų.

Viešai žydus užkabino bene pirmasis vysk. M. Valančius, tačiau ne dėl jų rasės ar tikybos, o bendrų savo pamokymų liaudžiai rėmuose. Jis ragino lietuvius pradėti prekiauti ir verstis amatais, kur anuomet dirbo tik žydai, ir skelbė blaivybę. Ir Kudirkai užkliuvo žydai, demoralizuoją liaudį. Vaižgantas į "Pragiedrulius" įvedė du simpatingus žydų personažus. Savo veikaluose žydus vaizdavo dar J. Vilkutaitis, V. Krėvė ir kiti.

Nuo 1804 m. Rusijoje žydai galėjo gyventi tik šiaurės-vakarų gubernijose. Nuo 1905 m. revoliucijos rusų visuomenėje pradėjo reikštis antisemizmas. Įvykdavo pogromų. 1911-1913 m. viešumą jaudino garsioji Ukrainos žydo Beilio byla, palikusi visuomenėje prieššydiškų nuotaikų. Iš vakarinių gubernijų žydai ėmė emigruoti.

Žydų vaidmuo nepriklausomoje Lietuvoje buvo įvairiopas. Lietuvių tautiniame judėjime iki nepriklausomybės atgavimo žydai nedalyvavo. Visose nepr. Lietuvos vyriausybėse iki 1924 m. buvo ministras be porfelio žydų reikalams.

Nepr. kovose dalyvavo nemažas skaičius žydų. Gana aktyviai reiškėsi žydai Lietuvos seimuose, ypač Steig. seime. Iškilesnieji įsijungė į Lietuvos reikalų gynimą tarptautinėje plotmėje.

Vidaus gyvenime žydai buvo labai ortodoksiški. Daug nesusipratimų įvyko dėl krautuvių iškabų žydų kalba, dėl rusų kalbos vartojimo kasdieniniame gyvenime. Nemažą trynimąsi tarp lietuvių ir žydų kėlė pirmųjų pastangos užimti prideramą vietą prekyboje, pramonėje, amatuose, o taip pat laisvosiose akademinėse profesijose.

Žydų įnašas į lietuvių kultūrą nėra didelis. Praturtėję žydai netapo mūsų meno ir mokslo mecenatais. Atskiri jų tautiečiai reiškėsi teisėje, muzikoje, literatūroje ir kitose kultūros srityse.

Dauguma žydų, ypač jaunųjų, sovietinę okupaciją pasitiko su džiaugsmu. Jie padėjo okupantams persekioti lietuvius patriotus. 1941 m. užėmę Lietuvą hitlerininkai, stengėsi įtraukti lietuvius į žydų naikinimą. Pavieniai asmenys, daugiausia

MOKYTOJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

LIETUVIŲ KALBA PASAULIO UNIVERSITETUOSE

Mokytojų studijų savaitėje dalyvavo kalbininkas - prof. Antanas Klimas, šiuo metu dirbąs Rochester'io universitete. Jis gražiai reiškiasi lietuviškoje visuomeninėje veikloje, dabar jau baigia ruošti mūsų išeivijos mokykloms aiškinamąjį žodyną.

Prof. A. Klimas skaitė porą įdomių paskaitų. Buvo laikai, kad net mokslininkai kalbininkai, nors ir brangindami, lietuvių kalbą laikė bemirštančia. Tačiau toji kalba, nors ir mažos tautos, nemirė, bet vystėsi, augo ir įėjo į tarptautinę plotmę. Todėl ypač po II pasaulinio karo daugelyje pasaulio universitetų ji dėstoma, nes ji yra svarbi kalbotyrai.

Prof. A. Klimas surinko duomenis ir sudarė schemą, rodančią, kad lietuvių kl., šalia daugelio JAV universitetų, dėstoma Vokietijoje, Anglijoje, Šveicarijoje, Švedijoje, Norvegijoje ir net Indijoj bei Australijoj. Trūkstant lietuvių kalbininkų, rektoriais dažnuose universitetuose yra kitataučiai. Studentų skaičius labai įvairuoja: kai kur būna iki 30, o kai kur tik keli.

Būdingas, bet kartu ir liūdnas faktas yra, kad didelę daugumą studentų sudaro ne lietuviai. Kitataučiai, suprasdami lietuvių kl. svarbą, dažnai būna net mokslininkai, norį savo mokslinį bagažą papildyti lietuvių kalba.

Bene didžiausias JAV lituanistinis centras yra Philadelphijoje, kur galima įsigyti net daktaro laipsnį. Čia dirba žymus mūsų kalbininkas prof. Antanas Salys. Jis taip pat dalyvavo mokytojų studijų savaitėje ir skaitė keletą tikrai įdomių paskaitų. Jis, dalyvaudamas po prof. A. Klimo paskaitos vykusiose diskusijose, pastebėjo, kad bandęs patyrinėti, kodėl būna toks mažokas procentas lietuvių studentų, norinčių universitetuose pagilinti lietuvių kl. žinias. Kai kurie lietuviai jam su apgailestavimu pareiškę, kad biją ar nepajėgią universitetinio kurso sekti, nes jų lietuvių kl. žinojimas yra labai siauras ar net menkas.

Užbaigoje prof. A. Klimas nurodė, kad dažnai mažas klausytojų skaičius stumia lietuvių kl. dėstymą universitetuose į labai neužtikrintą padėtį. Todėl daug kur šis dėstymas gali būti uždarytas. Mūsų studijuojantis jaunimas, imdamas pagrindan studijoms kurią nors kalbotyros šaką ir po universiteto baigimo tuo susidarydamas pragyvenimo šaltinį, galėtų įgyti ir lituanistinį išsimokslinimą. Žinoma, šioms šalutinėms studijoms reiktų turėti daug meilės ir pasišventimo.

Antroje savo paskaitoje prof. A. Klimas kalbėjo apie lietuvių ir anglų kalbų žodyną vaikystėje. Normaliose sąlygose, gyvenant savo krašte, vaiko žodynas plečiasi be žymesnių trukumų; kas kita yra svetur. Dabar gi pas mūsų dvikalbius vaikus dažnai viena kuri kalba lieka dominuojanti ir mūsų nelaimei, dažnai ji yra svetimoji kalba.

Profesorius patiekė palyginamąją lietuvių ir anglų kalbos žodžių lentelę ir parodė, kaip kartais yra sunku ar net tiksliai neįmanoma anglų žodžius išversti į lietuvių kalbą. Todėl dvikalbiškumas sutinka daug sunkumų ir vaikas automatiškai linksta ten, kur jis gali savo mintis lengviau reikšti.

Moksle dabar vyrauja dvi kryptys: psichologinė ir transformacistinė. Pirmoji sako, kad visko išmokstama iš aplinkos ir mokytis galima visados. Antroji tvirtina — ne viskas ateina iš aplinkumos, nes veikia ir paveldėjimas. Kalbos mokytis būtinai reikia pradėti priešmokykliniame amžiuje.

Nors, atrodo, kad antroji kryptis mūsų atveju būtų teiktinesnė, bet mokant lietuvių kl. mums reikia žinoti, kad mūsų šeima ir mokykla yra labai siauras pasaulis. Mums būtinai reikia priešmokyklinių, kad ir mažų, bet gražių knygelių apie artimiausią aplinką — namas, sodas, daržas, susisiekimo priemonės ir pan. Mums taip pat reikia kultūrinių filmų, skaidrių, įvairių žodynėlių. Mokyklose vadovėliai turėtų būti su aiškinamaisiais žodynėliais ir geromis iliustracijomis. Mūsų spauda ir leidyklos turėtų daugiau tuo susidomėti ir rasti bei sutelkti minėtiems dalykams reikalingų lėšų.

L. Eimantas

asmeninių motyvų skatinami, vokiečiams talkino. Vokiečių duomenimis, iki 1941. XII.1 Lietuvoje nužudyti 137.346 žydai. Daug lietuvių žydus gelbėjo nuo mirties. Dalis gelbėtojų skaudžiai nukentėjo. L.

KYLANTI ŽVAIGŽDĖ

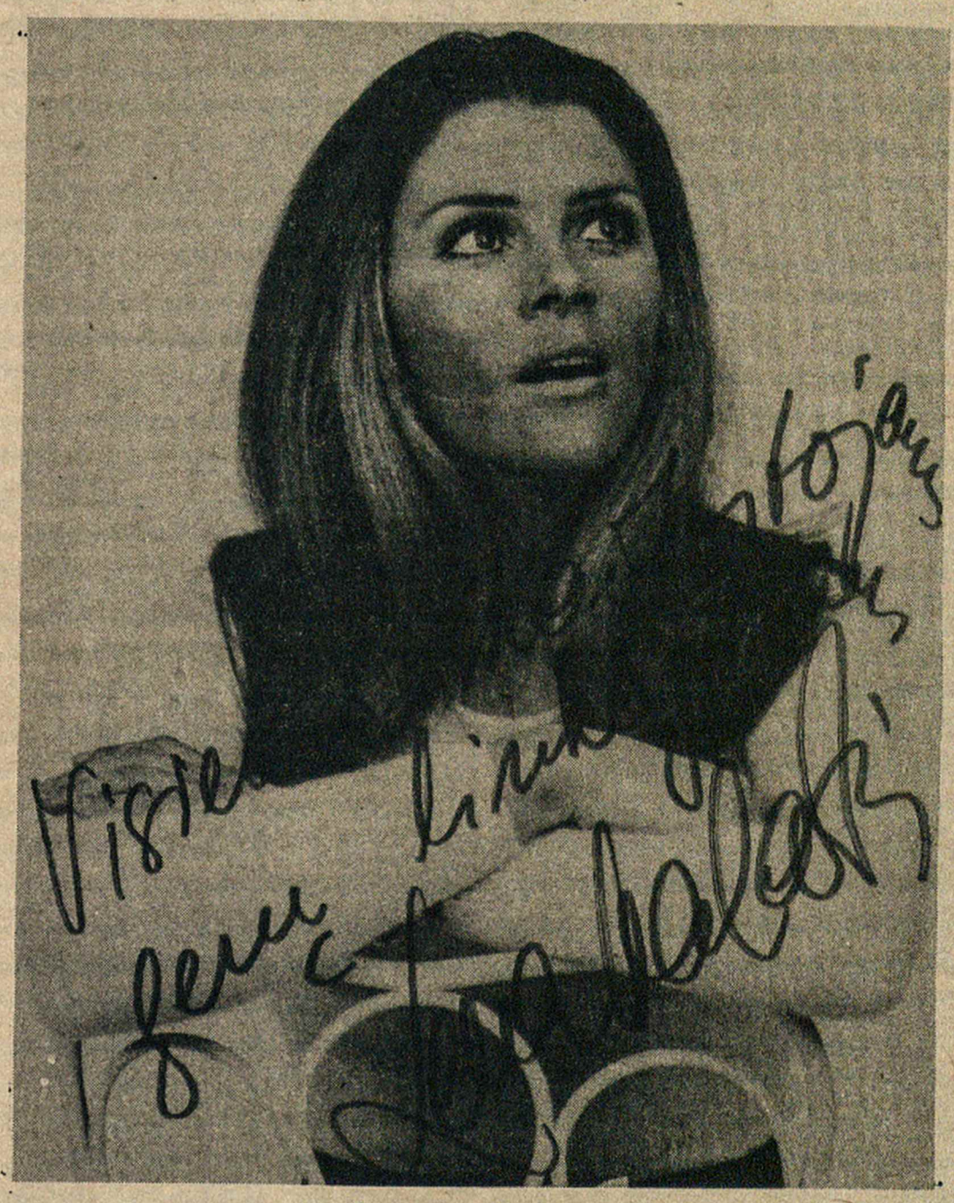

Antrojoj vokiečių televizijos programoj "Hitparade" liepos 17 d. buvo vėl pristatyta jaunoji lietuvaitė Anelė-Lena Valaitytė, o liepos 22 d. "Drehscheibe" programoj ji vėl pasirodė.

Valaitytė yra pasirodžiusi jau vienuoliką kartų Vokietijos televizijoj, o taip pat įdainavusi savo trečią estradinių dainų plokštelę. Paruošė dvi dainas: "Ob es so oder so oder anders kommt" ir "Die andere Seite". (Nr. 6003125, Philips).

Vokiečių spauda dažnai rašo apie Leną ir ją teigiamai įvertina. Jos nuotrauką ir informaciją išspausdino "TV — Hören und Sehen" ir "Berliner Zeitung". Leną pristatė kaip "talentingą jauną dainininkę iš Lietuvos". Gimusi Lietuvoj, Anelė niekad nepaneigė savo lietuviškumo.

Vokietijoj žinomas kompozitorius, jos plokštelių producentas Hans Henning labai domėjosi lietuviškomis liaudies dainomis. Tai buvo jo pasiūlymas, išleisti lietuviškų liaudies dainų ilgo grojimo plokštelę. Šiuo metu rengiasi paruošti vertimus, nes nori dėl komercinių priežasčių pagaminti dainų rinkinį vokiečių kalba.

Prieš kurį laiką pasikvietė filmų bendrovė "Constantin Verleih" Valaitytę vaidybos bandymui į filmų studiją. Planuoja susukti muzikinį dalykėlį, kur Valaitytė vaidins ir dainuos.

Laima Valaitytė rugsėjo 4 d. vėl pasirodė "Hitparade" programoj, kur gavo aštuntą vietą.

Birutė Girdvainytė

RUOŠIAMI ŽODYNAI

Vilniuje šių metų pabaigoje ir kitais metais numatoma išleisti visą eilę naujų žodynų ar pakartoti bei papildyti seniau išleistus. Jau baigtas sudaryti Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Jis bus trečdaliu didesnis už išleistą 1954 metais. Taip pat paruoštas stambus anglų-lietuvių kalbų žodynas.

Numatoma pakartoti 1963 m. išleistą vokiečių-lietuvių kalbų žodyną, taip pat paruoštas bei suredaguotas prancūzų-lietuvių kalbų žodynas, tačiau jo atspausdinimo dar teks palaukti. Ruošiamas latvių-lietuvių kalbų žodynas bei lenkų-lietuvių kalbų žodyno antroji laida. Galvojama ir apie atvirkštinius: lietuvių-vokiečių, lietuvių-anglų ir kt. žodynus.

Lietuvių-rusų kalbų žodynas skubiai ruošiamas, jis netrukus pasirodys, nes jo laukiama, girdi, ne tik pas mus, "bet ir užsieny". Paruoštas spaudai medicinos terminų žodyno rankraštis: jame terminai pateikiami lotynų, lietuvių ir, žinoma, rusų kalbomis.

MOKSLO METAI

Mokslo metai prasidėję ir okup. Lietuvoje. Naujuosius mokslo metus pradėjo apie 4 500 dėstytojų, tačiau jų tarpe nemaža tokių, kurių kvalifikacijos per žemos. Šiuo metu Lietuvoje yra 50 000 studentų ir daugiau kaip 500 studijuoja įvairiose sovietų respublikose, kiti mokosi Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Rytų Vokietijoje, Vengrijoje, Bulgarijoje, Rumunijoje ir Jugoslavijoje.

Vilniaus universitetas šiais metais pirmą kartą priima studentus iš užsienio, pirmiausia, užsienio lietuvius, kurie studijuosią filologiją, — rašoma Tiesoje.

Lietuvos briedžiai

Briedis — didžiausias ir stipriausias elninių šeimos žvėris. Nenuostabu, kad jis dažnai vadinamas „girių karaliumi". Jo kūno sudėtis skiriasi nuo kitų tos pačios giminės atstovų. Archaiška ir primityvi briedžio išvaizda atspindi savitą jo gyvenimo, ypač mitybos, pobūdį. Žvėries krūtinės ląsta ir pečiai nepaprastai gerai išsivystę. Kojos ilgos, plonos ir stiprios. Kaklas trumpas ir storas. Galva masyvi, ilga ir buka. Viršutinė lūpa didelė, mėsinga, iš viršaus žiūrint, keturkampės formos, judri ir smarkiai nukarusi ant apatinės lūpos. Ausys ovalinės, judrios ir nusmailėjusios. Akys mažos. Pakaklėje yra plaukais apaugusi odos išauga, liaudyje „barzda" vadinama. Ji trikampė, 20—25 cm ilgio. Uodega labai trumpa. Būdingo elniniams žvėrims pasturgalyje „veidrodžio" (baltos spalvos lopas) nėra. Briedžio plaukai tankūs ir ilgi, pilkai durpinės spalvos, galva šviesesnių tonų, o papilvė ir kojos žilos. Šėrimasis prasideda balandyje, tačiau intensyviausiai vyksta gegužės-birželio mėnesiais ir baigiasi rugpiūtyje. Kailis pasidaro tamsus, žvilgantis, ir, tik prasidėjus žiemai, pašviesėja. Jaunikliai niekuomet nebūna dėmėti, kaip stirnų ir elnių, jų spalva durpinė arba pilkai ruda.

Kūno išvaizda patinas nuo patelės beveik nesiskiria, nors jos krūtinės ląsta ir pečiai kiek smulkesni. Svarbiu lyties skiriamuoju požymiu yra ragai, kurie išauga tik patinams. Vienerių metų patinai vadinami „yluočiais". Jų ragai išlenkti ir smaili. Dvejų metų ragai dvišakiai, trejų — trišakiai su pradedančia ryškėti mente. Sekančiais metais briedžiams išauga tipiški mentėti ragai. Šakų kasmet gausėja, bet ne dėsningai, ir neretai jų išauga iki 20, o ragų svoris būna apie 15—20 kg. Briedžių ragus, kol jie išauga, dengia pilkais plaukučiais apaugusi maitinamoji odelė, kuri vėliau nutrinama į pušų, eglių ir beržų kamienus. Ragai ištisai sudaryti iš kaulinės medžiagos. Jie numetami kasmet. Penkerių metų ir vyresni žvėrys ragus nubloškia lapkričio-gruodžio mėnesiais, o jaunesnio — sausyje. Lietuvos miškuose randami mentiniai, šakoti ir tarpinės formos briedžių ragai.

Vasarą briedžiai miškuose sutinkami drėgnose ir šlapiose vietose — viksvomis, karklais ir šaltekšniais apaugusiose žemapelkėse, juodalksnynuose, minkštųjų lapuočių prižėlusiuose kirtimuose, miško upelių ir ežerų pakrančių brūzgynuose. Tuo metu jie minta drebulės, šermukšnio, šaltekšnio, karklų ir kitų medžių bei krūmų lapais, viksvomis, purienomis, miškiniais asiūkliais, ajerais, švendrais. Mėgaujasi ožrožėmis. Nepaprastai jie mėgsta vandenyje augančias lūgnes ir vandens lelijas.

Žiemos laikotarpiu, kuris prasideda nukritus medžių lapams ir trunka iki jų sprogimo, briedžiai telkiasi karklais apaugusiose žemapelkėse, drebulės atžalų turtinguose kirtimuose bei jaunuolynuose ir vešliausiuose pušynuose. Pasitaiko, kad žiemą briedžiai sutinkami ir aukštapelkėse, tačiau ten augančiomis skurdžiomis pušaitėmis jie minta tik išimtinais atvejais, kai visai neranda gerai nuaugusių sodrių pušaičių. Per parą briedis suėda 13—16 kg medžių ir krūmų ūgių bei žievės, o per visą žiemos periodą 2,5—3 tonas. Lietuvos miškuose pagrindinis žiemos pašaras briedžiams yra drebulės ir pušies jaunuolynai.

Anksčiau buvo manoma, kad briedžiai yra monogamai, nes rujos metu vaikšto poromis. Tačiau tas jų monogamiškumas yra sąlyginis. Žinoma, kad patelės rujoja tik 4—5 dienas. Kai jos, praėjus rujai, pradeda patinų šalintis, pastarieji ieško naujų, tik ką pradedančių rujoti patelių. Tačiau briedžiai vis dėlto laikomi ribotais poligamais. Mat, poligamija pilnai pasireiškia tik tada, kai yra didelis populiacijos tankumas arba žymus patelių perteklius, kuris susidaro dėl atrankinių patinų medžioklės. Lietuvos miškuose briedžiai intensyviausiai rujoja rugsėjyje. Tuo metu patinai būna labai drąsūs — arti prisileidžia žmogų, ir nepaprastai energingi — ragais laužo medelius, trypia žemę, o auštant ir vėlyvais vakarais išduoda savotiškus garsus „uoch-uoch". Kviečiančiais balsais „ueeee-ueee" jiems atsiliepia patelės, o įniršę varžovai atsako tuo pačiu „uoch-uoch". Aršiose patinų dvikovose, kur lytinės atrankos priemonė yra ragai, silpnesni individai nugenami šalin, sužalojami ir neretai nukaunami tais galingais kauliniais durklais. Briedės nėštumas trunka apie 8 mėnesius. Balandžio-gegužės mėnesiais patelė atsiveda 1—2 jauniklius. Jie sveria 6—16 kg. Jaunikliai maitinami pienu beveik iki pačios rujos — 3,5—4 mėnesius. Žolę ir lapus briedžiukai pradeda ėsti jau būdami 2 savaičių. Briedžiai nepaprastai greit auga. Pirmąjį pusmetį jie pasiekia 120—130 kg svorio, o pusantrų metų jau sveria iki 350 kg. Trečiaisiais gyvenimo metais briedžiai ne taip greitai auga, o ketvirtaisiais jie jau pilnai fiziškai išsivysto, nors geriausio žvėrių išsivystymo amžiumi laikomi 6—12 jų gyvenimo metai, kada gyvuliai pasiekia iki 500 kg svorio. Lytiškai briedės subręsta trečiaisiais gyvenimo metais, o patinai, jaunesni kaip 3—4 metų amžiaus, retai kada apvaisina pateles, nes jų neprileidžia stipresni vyresnio amžiaus individai. Briedžiai, skirtingai nuo bebrų, neturi savo individualios teritorijos, kurią gintų nuo kitų tos pačios rūšies žvėrių. Išimtį sudaro tik ankstyvo pavasario periodas, kai veršingos briedės nugena į šalį ne tik kitus žvėris, bet ir savo praeitų metų jauniklius. Žiemą, ypač esant giliam sniegui, briedžiai susimeta į būrius ir ilgą laiką gyvena bei minta ribotame plote. Žaliojoje girioje briedžių būriuose būna iki 11 žvėrių, nors daugumoje pulkelių esti 3—4 žvėrys.

Briedžiai nėra sėslūs. Ieškodami vertingų pašarų žiemą bei geresnių aplinkos sąlygų vasarą, jie keliauja. Pereidami iš vienų miškų į kitus, briedžiai pastebimi laukuose, užklysta į miestus. Žinomi jų apsilankymo atvejai Panevėžyje, Palangoje, Skaudvilėje, Vilniuje ir kituose miestuose bei gyvenvietėse.

Briedžiai gyvena apie 25 metus, tačiau dauguma žūva žymiai anksčiau. Lietuvoje didžiausi jų priešai yra vilkai. Dalis žvėrių nunyksta dėl ligų, apsinuodijimo trąšomis ar nuo kitų nelaimių.

Senovėje briedžiai buvo plačiai paplitę Europoje, Azijoje ir Amerikoje. Vakarų Europoje daug briedžių gyveno iki XII a., tačiau vėliau jie buvo masiškai naikinami ir iki XVII—XVIII a. išliko tik kai kuriose Slonsko apylinkėse ir Rytprūsiuose. XX a. pradžioje apie 300 briedžių gyveno Nemuno deltos rajono ir dabartinio Kaliningrado apylinkių rezervatuose, kur jų kaimenėje 1937 m. buvo 1000 žvėrių. Vėliau, dėl šių žvėrių miškams daromų didelių nuostolių, jie buvo pradėti smarkiai medžioti.

Tarybų Sąjungoje briedžių medžioklė uždrausta 1919 m., ir dabar šie žvėrys plačiai sutinkami ne tik Sibire ir Tolimuosiuose Rytuose, bet ir europinėje dalyje. Vien RTFSR teritorijoje gyvena daugiau kaip 500 000 briedžių. Briedžių yra Norvegijoje, Švedijoje, Suomijoje, Amerikoje.

Lietuvoje „girių karaliai" gyveno jau nuo žilos senovės. Senovės lietuvių gyvenime briedžiai vaidino svarbų vaidmenį. Jų mėsa buvo naudojama maistui, kailiai — drabužiams siūti ir valtims daryti, ragai — ginklų bei įrankių gamybai, papuošalams. Briedžių kanopos buvo vartojamos kaip vaistai nuo nuomario ir galvos skaudėjimo. Be to, iš kanopų žmonės darydavo žiedus ir apyrankes. Baudžiavos laikais briedžių medžioklė tapo bajorų privilegija. Iš žvėrių odos būdavo išdirbama zomša, iš jos siuvamos pirštinaitės, drabužiai ir bateliai. Kailiai būdavo tiesiami kambariuose, ant grindų arba po paklodėmis, iš ragų daromi peiliams kotai ir kiti dirbiniai. Baltiems ir gražiems briedžio kaulams teko dramblio kaulo vaidmuo. Telšių kraštotyros muziejuje yra iš briedžio ragų pagamintas baldų komplektas, priklausęs Rietavo Oginskiams.

Taurai, stumbrai ir lokiai seniai išnyko, o briedžiai išliko iki mūsų dienų. Jų medžiokles varžantieji įstatymai pirmą kartą paskelbti 1557 m. „Valakų Įstatyme", 1588 m. „Lietuvos Statute" ir 1641 m. „Miškų ūkio tvarkymo taisyklėse". Dėl to dar XVIII a. Lietuvoje briedžių buvo labai daug. Masinis jų nykimas sutampa su beatodairiškomis medžioklėmis ir miškų kirtimais, kurie prasidėjo panaikinus baudžiavą. Prieš pirmąjį pasaulinį karą briedžiai buvo palikę tik pačiuose didžiuosiuose Lietuvos miškuose — Taujėnų apie 200, Būdų iki 150, Gudų girioje apie 400—500 ir apie 300 žvėrių Rūdninkų girioje. Karo metais daug briedžių žuvo. 1932 m. apskaitos duomenimis Lietuvoje gyveno 297 žvėrys, iš jų Klaipėdos krašte — 173, Žaliojoje girioje — 71, keliolika Kauno apylinkių ir Jurbarko miškuose bei kitur. 1940 m. briedžių kaimenė išaugo iki 334 žvėrių.

Pasibaigus Didžiajam Tėvynės karui, Lietuvos miškuose buvo išlikę tik 90 briedžių. Rūpestingai globojami, šie stambiausi kanopočiai per šešiolika metų (1948—1963) taip įsigyveno mūsų miškuose, kad 1963 m. jų jau buvo 2700. Dabar jie gyvena beveik 250 miškų. Metinis briedžių prieauglio vidurkis 24 proc. Sparčiai plisti jiems padėjo ne tik griežta apsauga, bet ir pokario metais respublikos miškuose įsigalėję plynieji kirtimai, kuriuose daugiausia želdavo drebulės, bei intensyvus pušies veisimas.

Dabar rimtą susirūpinimą keliančius briedžių veiklos padarinius galima stebėti daugelyje miškų. Tai drebulės jaunuolynai su nulupta žieve, šimtai hektarų nukandžiotų šios medžių rūšies atžalynų, tartum po audros aplaužytos, išlankstytos ir nukandžiotos pušys, nulaupyti ąžuoliukai, nulaužyti rankos storumo berželiai, rodantieji vertingesnių pašarų trūkumą.

Vasarą, kol dar nedaug aklių ir gylių, briedžiai aktyvūs ištisą parą. Kai pasirodo didžiuliai kraują siurbiančių vabzdžių spiečiai ir prasideda karštos dienos, žvėrys pradeda naktinį gyvenimo būdą. Iš šlapių medynų jie išeina maitintis, nusileidus į mišką sutemoms, o sugrįžta į dienos poilsio vietas ne vėliau kaip 6—7 val. ryto. Briedžiai labai gerai plaukia. 1955 m. Rusnės žvejai stebėjo, kaip senas patinas perplaukė Kuršių marias nuo Nemuno žiočių iki Kuršių Neringos. Tų pačių metų rudenį tarp Pervalkos ir Preilos kaimų į krantą išlipo briedė. Gamtininkas T. Zubavičius pasakoja, kaip briedžių šeima (patinas, patelė ir jauniklis) perplaukė 500 m pločio Amalvo ežerą. Miškininkas A. Valavičius stebėjo, kaip vienas briedis iš Ventės Rago atplaukė į Nidą. Briedžiai nevikrūs, per 10 min. jie nueina 1,5 km, o šuoliuoja 15—16 km greičiu per valandą. Jie blogi šuolininkai ir jų negalima lyginti su stirnomis ar elniais. Norėdamas persikraustyti per 2 m aukščio tvorą, briedis atsistoja ant užpakalinių kojų, pirmutines užkelia ant viršutinės karties ir taip persirita.

Žiemą briedžiai daug kartų maitinasi, dažnai gula ant sniego ir atrajoja. Be jokių pastangų briedis gali maitintis tik tais augalais, kurie yra 1—2 m aukščio arba auga šlapiose vietose bei vandenyje. Mityba mažesniais augalais verčia briedį plačiai išsižergti, prilenkti vieną koją arba atsiklaupti ant priekinių kojų. Žaliosios girininkijoje buvo auginamas briedžiukas, kuris rudenį sode galėdavo suėsti nukritusius žemėje obuolius tik atsiklaupęs. Medelius ir krūmus, kurie aukštesni kaip 2 m, briedis palenkia kaklu ir nulaužia. Didesnius, 3—4 metrų aukščio, medelius žvėrys apsižergia ir kūno svoriu prilenkia. Briedžiai nukandžioja paskutiniųjų metų ūgius net iki 2 cm storio. Žievę nuo medžių stiebų briedžiai nuplėšia apatiniame žandikaulyje esančiais kaltiniais dantimis, iš apačios į viršų. Nuo vienos drebulės briedis nulupa net iki 6000 cm² žievės, kai oro temperatūra ne žemesnė kaip —2——5 šalčio. Tačiau ir šaltomis žiemos dienomis pietinė kamienų pusė būna šiltesnė ir briedžiai lengvai lupa žievę. Nemažai drebulynų, kuriuose nulaupyta pietinė medžių kamienų pusė, galima stebėti Biržų girioje. Siaučiant žiemos vėjams ir pūgoms, briedžiai prisiglaudžia eglynuose, ypač ten, kur yra nukirstų drebulių.

Dėl labai nevienodo briedžių pasiskirstymo, daugelyje miškų jų yra žymiai daugiau, negu leistina, ir ten daromi dideli nuostoliai miškų ūkiui. Siekiant sumažinti kiekviename atskirame miške briedžių skaičių iki ūkiškai leistino, respublikoje pradedamos jų atrankinės medžioklės.

V. PADAIGA

DAR KARTĄ APIE GELEŽINĮ KURPALĮ

LIETUVOS BUITIS TIESOS PUSLAPIUOSE

Neperseniausiai kauniečiai sužinojo, kad Laisvės alėjoje Nr. 42 atsidarė erdvi avalynės ateljė, kur bus siuvama pagal individualius užsakymus. Pagaliau! Kam standartinis apavas netinka pagal dydį, formą ar panašiai, dabar jau bus patenkinti.

Pernai „Tiesos" 26-ame numeryje buvo išspausdintas straipsnis „Pagal geležinį kurpalį", kuriame buvo kalbama, kad buitiniame aptarnavime reikia padaryti galą prekybai standartiniais modeliais, bet kokiam asortimento siaurinimui, kad buitinė tarnyba turi būti suprantama kaip išimtinai individualios paslaugos, atsižvelgiant į tuos vartotojo poreikius, į kuriuos negali atsižvelgti masinė gamyba. 1970 m. rugpiūčio 23 d. „Tiesoje" ta pačia dvasia vėl buvo kelta keletas principinių minčių. Pagrįstus vartotojų reikalavimus prieš tai ir po to gynė daug klientų ir korespondentų įvairiuose laikraščiuose.

Apsidžiaugiau, nes — kam slėpti — jau senokai mane viliojo vienas paprastas basučių fasonas.

Vitrina mirga basutėmis — vadinasi, pasiūs ir man. Iškart buvau nukreiptas pas modeliuotoją R. Ivanauskaitę, kuri mane sutiko maloniai. Paaiškėjo, kad ji — iš tikrųjų kvalifikuota specialistė: baigusi technikumą ir gilinanti žinias dailės institute. Ateljė vedėjas, užsakymų priėmėja — taip pat jauni, inteligentiški žmonės. Jei neklysiu, tai jau naujo tipo buitininkai, teigiamiausia prasme. Tik deja...

— Kaip jūs pageidautumėte, — paklausė modeliuotoja, — ar norėtumėte iš albumo pasirinkti pavyzdį, ar savo minčių turite? Tik, žinote, tai ne visai paprasta, — jos balsė suskambo netikrumas, — bet jeigu toks jūsų noras, tai mes neturime teisės atsisakyti... Priėmėja ėmė kalbėti vis neryžtingiau ir galiausiai nutilo. Kodėl?

— Matote, o kiekgi mes paimsime iš jūsų už basutes? Nėra kainos! Kaip priimti užsakymą, jei nežinome kainos...

Pajutau, kad nebetenku orientacijos. Čia įėjo vedėjas ir viską išaiškino.

— Pasiūti kitaip, negu vitrinoje? Matote, parašyti laikraštyje — tai viena, o pasiūti basutes — visai kas kita. Sukurti jums modelį galėtume, bet juk tai ne viskas!

Sužinojau, kad, norint įkainoti mano basutes, reikia pirma pagaminti jų modelį. Paskui modelis turi būti tvirtinamas. Toliau — reiktų padaryti darbo ir medžiagų sąnaudų kalkuliaciją. O tai dar ne viskas. Tą kalkuliaciją reikia tvirtinti! Procedūrą užtruktų maždaug tris mėnesius. Ir tik tada aš

JAUNIMO KAVINĖJE KAUNE

Apsakymas

RATAS

ANTANAS BIELIAUSKAS

Laukai jau buvo ištižę, bet tarpuvagėse ir šešėliuose, tartum laukdamas paspirties, vis dar tebesilaikė parudęs ir susmegęs sniegas. Kitąsyk taip ir būdavo. Žiūrėk, išmini takus, o ryte rasi švarų, nė pelės kojelių neliestą baltą apklotą. Bet dabar maža ko galima tikėtis. Žemė meta senus kailinius, ir vėl prasideda nauji rūpesčiai. Gerveliui darosi dėl to neramu, nes tirpdamas sniegas kasdien jam prikiša netvarką. Antai patvory jau apipuvusi atsirado didžioji šakė, prie rūkinyčios išryškėjo surūdijusi gera grandinė su geležiniu kuolu ir dar daugybė biaurių dalykų, kurie badė akis. Gerai, kad Liudvika negaluoja ir nesidomi šitais daiktais, o tai būtų grizenimo iki kaklo.

Gervelis vaikščiojo su grėbliu po kiemą, traukdamas į vieną vietą šlapius šiaudus ir šiengalius. Pavasariniu jo darbu ypač domėjosi pririštas prie pašiūrės vienaakis rudas šuo, užpakalinėmis kojomis spardydamas nuo būdos džiūstantį mėšlą. Abu tylėdami, jie sąžiningai triūsėsi po kiemą, nieko nelaukdami ir nesitikėdami. O kai prie tvarto sustojo ilgadrobynis vežimas, jau nebebuvo kada trauktis. Gervelis pažino brigadininko juodą puspaltį.

— Mesk grėblį, Gerveli. Važiuojam. Jau pusę vežimo turiu, — pasakė brigadininkas. — Pėsčias nenueisi, šlapuma.

— Kad nesirengiau, — pralemeno Gervelis. — Gal apsieisite be manęs. Liudvika krenkščia, o va aš pats irgi nė nesiskutęs.

— Bus gerai. Renkis kailinius, ir traukiam. Būtinai reikia. Čia ne eilinis susirinkimas, o jubiliejinis. Visus senesniuosius pagerbsim. Senus čėsus prisiminsim. Žodį galėsi tarti.

Ši brigadininko kalba Gerveliui net pagaugais nuėjo. Kokius senus čėsus! Kam tų prisiminimų! Su jais nei ką pataisysi, nei pagydysi. Jau jeigu prisidarei biaurybių — tai tylėk ir dievą mylėk.

— Be tavęs nevažiuosime. Greičiau, tėvuk, greičiau, — ragino brigadininkas. — Neišsisukinėk.

Gervelis įėjo į trobą. Tai tą griebė, tai tą, vis lyg ne taip. Pagaliau, net neužsisegęs kailinių, išlindo krenkšėdamas, tartum jį už gerklės būtų sugriebusi Liudvika.

— Bėgu, bėgu, — šaukė jis iš tolo.

Gervelis įsitaisė ant drobynos krašto, atsisukdamas nugara į kaimynus.

— Tai drošl šneką, Petrusiau, — pliaukštelėjęs Gerveliui per kailinius, prikimusiu balsu užgiedojo Botyrius. — Juk tu pirmas užsirašei.

— O kas žino, kas pirmas. Ratu visi rašėmės, ar pomietę pragėrei, — nepiktai atrėžė Gervelis, patenkintas, kad dar gerai atsiminė, kas buvo prieš dvidešimt metų.

— Kaip tai ratu! Ką čia rieti anekdotus, tėvai, — įsiterpė Kolių žentas.

— Kur pats, vaikine, žinosi, iš Paparčių atsibastęs. Tavęs tada nebuvo, — paaiškino Botyrius.

Kai vežimas suko į mokyklos kiemą, brigadininkas priminė:

— Po susirinkimo būkit, vyrai, prie vežimo. Vėl parvešim. Tik alaus išgerkit. Yra kelios bačkos. Linksmiau bus grįžti. Teisybė, ir koncerto galėsite paklausyti. Ana dičkė mašina iš miesto stovi, — brigadininkas ranka parodė už namo.

Iš tikrųjų, kieme stovėjo daugybė visokių spalvų ir visokių dydžių mašinų. Ir motociklų. Gerveliui net galva svaigo tokiame triukšme, nes to jis nebuvo pratęs. Seniai jis buvo ir mokykloje. Turės visam mėnesiui kalbos su Liudvika.

Oras gražiai įsidienojo, ir bene pirmą sykį šį pavasarį taip spindėjo saulė. Todėl kieme buvo tartum po mišių miestelyje. Prie tvoros spygavo tautiniais rūbais išsipuošusios mergos ir vyžoti vyrai, persirišę dailiomis juostomis, ant suolo pūpsojo blizgantis būgnas ir dar kokios švilpynės, kurių Gervelis niekada nebuvo matęs. Jis žiūrėjo visur, kad gerai viską įsidėmėtų. Dabar buvo daug smagiau, ir Gervelis net džiaugėsi, patekęs į tokias iškilmes. Yra pasauly linksmybių, — galvojo jis, — o jų nematai. Kiurksai, kopūstų prisiėdęs, lyg tas vienaakis Rudis ant grandinės, ir tiek. Bet ką darysi, kad taip jau skirta. Kartais net džiaugiesi, kad savo būdą turi. Niekas po akių nepasipainioja. Gali vienas vaikščioti su savo sąžine po kiemą ir keiktis lyg kalinys, nuteistas iki gyvos galvos. Anksčiau jis sąžinę kartais giltinės lašeliu numarindavo. Atsisėsdavo ant kulbės prie Rudžio ir gerdavo ir tam vienaakiui lyžtelėti duodavo, nes jis būdoje ir saugojo tas tik jiedviem težinomas slaptybes. Bet dabar abiejų viduriai ne variniai ir amžius nebe tas. O po teisybei, nedaug toj būdoj ir likę.

Gervelis vos neatsisėdo iš išgąsčio, net kojos sulinko. Šalia jo taip trenkė sidabrinės lėkštės, lyg staiga perkūnas būtų su savo svita į kiemą įlėkęs. Paskui viskas nutilo ir nuūžė laukais. Pasiliko tik skardus balsas: „Vyrai, į salę!"

Gervelis ilgai mindžikavo koridoriuje, bet jį stūmė klegėdama minia tolyn per plačias duris į salę, kur buvo daugybė kėdžių ir suolų. Kažkas šnekėjo virš galvos. Pasirodo, kiti prie stogo įsitaisė lyg ant viškų bažnyčioje. Dėl viso pikto Gervelis pasitraukė prie lango į pasienį, nes niekam nėra smagu, kai ant aukšto sulipa kvailų bernų, kurie, nenustygdami vietoje, gali įlūžti su visais balkiais. Ne ką Gervelis galėjo išgirsti ką šnekėjo gražiai apsirėdę žmonės arčiau žalio stalo, bet jų vis daugėjo. Tik paskui Gervelis įsispoksojo, kad ten sėdi ir brigadininkas, ir Botyrius. Nuo to jam pasidarė lyg ramiau. Visa salė nei iš šio, nei iš to ėmė ploti, paskui visi atsistojo ir nutilo. Grojo muzika, skambėjo sidabrinės lėkštės, ir duslus lyg šlėga į kuolą būgavo garsas. Vėl visi susėdo, o kolūkio pirmininkas, tas rausvaplaukis, šlakuotu veidu Vėlyviokas, paėjo į šalį ir pradėjo šneką. Bet ką jis kalbėjo, Gervelis negalėjo susigaudyti, nes aplinkui plepėjo žmonės, ypač moterys. Jos kikeno lyg užsuktos katarinkos. Gervelis tik dabar prisiminė, kad jo viena ausis dar nuo rudens užsiūžus, ir jam pasidarė nesmagu, kad negirdi, kaip kiti. Bet jo akys dar buvo geros, todėl, kur bežiūrėsi, jeigu ne į sėdinčius prie žalio stalo. Staiga jis net pasipurtė, ar neapgauna jo tos akys: kartais taip atsitikdavo nuo pervargimo. Bet šį kartą jis aiškiai pamatė už stalo žmogų gražiu mėlynu kostiumu ir juodu kaklaryšiu. Nejaugi jis! Žmogaus plaukai buvo sušukuoti į viršų, beveik visai žili, ir jis priminė Gerveliui žmonos dėdę, buvusį mokytą vyrą, tik tasai buvo mažo ūgio ir palieges.

Salėje darėsi begaliniai tvanku, ir Gervelis pajuto, kaip šlampa strėnos. Tas žmogus dabar niekur nesidairė, o žiūrėjo tiesiai į Gervelį. Jo žvilgsnis buvo geras, bet Gerveliui jis atrodė lyg akmuo. Todėl senis dar labiau įtraukė galvą į kailinius ir dirsčiojo iš padilbų, kad tik tas akmuo nepataikytų. Gervelis jau dairėsi, kaip galėtų išsmukti iš salės, nes kažkas tartum spaudė gerklę. Bet kur išlįsi, net durų nematyti. Todėl jis nutarė daugiau niekur nebežiūrėti, tik į savo kojas, tik į kojas. Gervelis jautė, kaip rasoja kakta, o rankos vos atlaikė kepurę, lyg jas būtų kas gnybęs kaip slegiamą sūrį. Taip jis iškentė net nežinia kiek, bet labai labai ilgai. Paskui dar kažkas kalbėjo ir dar, bet Gervelis nebežiūrėjo ir negirdėjo. Tartum iš ano pasaulio jį pabudino garsiai besišnekančios moterys.

— Dabar duos premijas. Duos visiems, kurie nuo pirmų dienų, — pasakė viena, ir jai pritarė kita: — Pinigų gaus kaip iš dangaus monų.

Sunku pasakyti, gal praėjo tik kelios minutės, kai Gervelis išgirdo savo pavardę. Iš pradžių nieko nesuprato. Jį šaukė prie stalo. Jį šaukė. Ko jie kabinasi! Pinigai gerai, bet jau geriau būtų be jų.

— Taip, tai jūs. Drauge Gerveli, — garsiai jo pavardę tarė tasai didelis žmogus žilais plaukais. Jis stovėjo ir laukė.

Gervelis net nepajuto, kad jį kažkas stumia. Gabrys stumia. Mat, ir tas išvarvėtakis pinigų išsižiojęs laukia.

— Eik, Petrusiau, eik, ko lauki. Tave gi apdovanos.

Gervelis pradėjo slinkti artyn stalo, tarsi patyčioms visų skaudžiai stumdomas, kumščiuojamas ir lyg karštų vinių badomas. O gal jam tik taip pasirodė! Paskui jis iš arčiau dar kartą atidžiai pasižiūrėjo į tą žmogų, kuris laukė ir kažką laikė rankoje. Staiga salė aptemo, o tasai žmogus nutolo, užsidėjo kailinę kepurę, užlipo ant skardžio ir pasisuko šonu. Pasidarė tylu, daužėsi smilkiniai, o mėnulis kaip tik lindo į debesį. Laukti nebuvo kada, ir Gervelis šovė tiesiai į jį. Paskui įmetė šautuvą į upelį ir ėmė bėgti, o kai jau buvo toli nuo skardžio, iš paskos supyškėjo keli šūviai.

— Drąsiau, drąsiau, — lyg sapne Gervelis išgirdo laukiančiojo žodžius. Taip jisai sakė ir tada, kai Gervelis pasirašė „ratu" ir graudžiai pažadėjo atiduoti sartį.

— Mes pažįstami, drauge Gerveli. Ar prisimenat! — kalbėjo žmogus, kai Gervelis priėjo arti stalo.

Senis su baime pažvelgė į jį, ir tuo laiku jam dingtelėjo atlaidi mintis: „Gerai, kad nepataikiau. O tai visą laiką kirmėlės pakaušį graužė. Matai, kur susitikome".

— Tai jums. Pirmajam kolūkiečiui. Atsimenu, sunkiai tada susišnekėjom, bet patikėjot, ką!

— Tur būt, — atgavo balsą Gervelis.

— Jums piniginė premija, — ištiesė voką žmogus.

— Ačiū tamstai, — ištrūko Gerveliui, ir, imdamas premiją, dar tebesuglumęs jis spustelėjo tam žmogui ranką, tuojau norėdamas ją ištraukti. Bet šis ilgai nepaleido Gervelio pirštų ir tebežiūrėjo į jį. Gervelis nuleido akis ir staiga pamatė, kad to žmogaus kairiojoje maskatavo tuščia rankovė, įkišta į švarko kišenę.

Gerveliui tartum nukirto strėnas, ir jo smakras ėmė drebėti.

— Taip. Tada prieš dvidešimt metų, — nusišypsojo žmogus. — Naktį prie skardžio.

Gerveliui kažkas padėjo išeiti tiesiai pro praviras duris. Jis ėjo per laukus lyg genamas. Skubėjo pas Rudį, kurio būdoje nuo seno dar turėjo būti paslėptas butelys.

(ŠVYTURYS)

VILIAUS AMBRAZEVIČIAUS piešinys

Galėčiau užsisakyti...

— Argi jau negalima paprašyti! — sušunku.

— Ką jūs! Kontrolė turi būti! — nesutriko vedėjas.

Jūs norite suardyti visą mūsų sistemą!

Taip, kontrolė reikalinga. Bet kas iš tokios kontrolės, kuri trukdo pačiam darbui? Juk darbo procedūra aklių akliausiai nukopijuota iš masinės gamybos. Argi tai tinka buitiniam aptarnavimui? Matyt, lengviau įrengti gražią ateljė, paruošti aukštos kvalifikacijos modeliuotojus, negu atsisakyti įprastos rutinos.

— Jūs supraskite, — mandagiai aiškina vedėjas. — Turime tik dvylika meistrų, eksperimentinio cecho nėra (Mano basutėms, tur būt, dar reikėtų ir eksperimentų!). Darbo pakanka su tais modeliais, kuriuos turime vitrinoje. Ir aplamai, kodėl jūs būtinai į mus kreipėtės, ar negalėjote kitur...

Taigi, šitaip galima išsigelbėti nuo rūpesčių, o pajamoms visai nekenkia. Kvalifikuota modeliuotoja tegul pasėdi be darbo. Kreiptis kitur? Jeigu taip atsako naujausioje ateljė, specialiai sutvertoje „Individualiam skoniui", tai kur čia besikreipsi. Darbas pagal individualų užsakymą tebėra mitas.

Aišku, nepasakysi, kad dirbtuvės darbas nereikalingas, jeigu jos modeliai padidina apavo įvairovę, jeigu jos produkcija išgraibstoma. Tačiau jeigu jau siuvami batai, daromi baldai tik pagal patvirtintus modelius, tai ar ne geriau steigti mažaserijines gamybos cechus prie lengvosios ar medžio apdirbimo pramonės fabrikų? Meistrai tada dar geriau būtų aprūpinti technika, dar daugiau pagamintų, o produkciją galima būtų realizuoti per bendrąjį prekybos tinklą.

Aišku, kad buitinė tarnyba, vertindama savo veiklą pagal finansinius rodiklius, nutolo nuo individualių paslaugų, iš dalies dirba ne savo darbą.

O juk svarbiausia buitinei tarnybai — prisitaikyti prie individualių poreikių, operatyvumas, kokybė, įvairumas. Matyt, reiktų skubesnių ir radikalesnių priemonių, kad galėtų būti patenkinamas individualus skonis.

Z. NAUJOKAITIS

Kaunas

KELEIVIS

NIEKAM NEPATAIKAUDAMAS, TEISINGA ŽODĮ SKELBDAMAS, JAU EINA 66 METUS. JAME NEMAŽAI ŽINIŲ IR IŠ KANADOS GYVENIMO. KIEKVIENAME NUMERYJE YRA SENIAI PAGARSĖJĘ MAIKIO SU TĖVU PASIKALBĖJIMAI. YRA GRAŽIŲ APSAKYMŲ, EILERAŠČIŲ. ADV. M.ŠVEIKAUSKIENĖ VEDA TEISINIŲ PATARIMŲ SKYRIŲ.

Metinė prenumerata tik $7.00

KELEIVIO 1971 m. kalendorius $1.50

636 EAST BROADWAY

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

Baltic Woodwork Co.

K. KIAUŠAS ir J. ŠIAUČIULIS

Daromos įvairios durys, langai, virtuvės kabinetai ir kiti įvairūs medžio dirbiniai.

547 Lafleur Ave., LA SALLE 650, P.Q. TEL. 366-3684.

JUOZAS GRAŽYS

KAILIŲ SIUVĖJAS

- Siuvu ir parduodu
- Taisau ir remodeliuoju
- Vasaros laike saugojimas (Storage)

6396 Bannantyne Ave. Verdun, Montreal. Tel. 767-6183

W. Lapenat

GENERAL CONSTRUCTION REG'D.

89 Orchard Street, LaSalle, P.Q. Tel. 366-6237

Įvairi industrinė, komercinė ir rezidencinė statyba. Duodame įvairius patarimus, įkainavimus, be jokio atlyginimo. Darbas atliekamas sąžiningai ir prieinama kaina.

LaSalle Auto Specialist Reg'd.

7725 RUE GEORGE LASALLE, P.Q. Tel.: 366-0500 366-4203

- *TAISOME IR DAŽOME AUTO-MAŠINAS.*
- *ESAME SPECIALISTAI MOTORINIŲ ROGIŲ*

SAV. G. DESROCHERS

TEXACO

MIKE'S TEXACO SERVICE STATION

(M. RUTKAUSKAS)

POINTE CLAIRE, P.Q. — 601 St. Jean Road. Tel. 695-3883

ILLE BIZARD, P.Q. — 459 Cheerier Street. Tel. 626-5175

- Parduodami "SCORPION" firmos motorinės rogės.
- Atsitiktiniai ir kapitaliniai auto-mašinų remontai.
- Degalai, tepalai, padangos ir kt.
- Lengvai pasiekiamas greitkeliu Nr. 40.

BELLAZZI-LAMY INC.

ĮVAIRI MEDŽIO STATYBINĖ MEDŽIAGA:

Durys, langų rėmai. Izoliacija. Ten-Test.

Masonite, statybinis popieris, cementas,

B. P. išdirbiniai ir visa kt.

7682, BOUL. CHAMPLAIN LASALLE 366-6941

Highland Auto Body

611 LAFLEUR AVE., LaSALLE

***

TEL. 366-7281

***

- Atliekami mechaniniai darbai
- Išorės taisymas ir dažymas
- Dunlop padangos ir baterijos

(Lietuviams nuolaida)

Savininkai: V. Sušinskas 389-0571 ir J. Zavys 365-3252

DATOS • VARDAI • ĮVYKIAI

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESO REIKALU

Kitų metų vasarą į pasaulio lietuvių jaunimo kongresą susirinks šimtai lietuviško jaunimo iš už kalnų, Atlanto ir iš kitų kontinentų. O pats kongresas jau ne be už kalnų. Kad jis būtų darbingas ir prasmingas, jau dabar intensyviai dirbama. Komitetas tariasi, planuoja darbus, o kuriuos gali — vykdo. Pasiruošimas kongresui su mažomis išimtimis vyksta planingai.

Rugsėjo 23 d. pas Nijolę Stakauskienę Chicagoje įvyko paskirų komisijų ir kitų pareigūnų posėdis, kuriame dalyvavo 12 JK komiteto ir komisijų narių. JK pirmininkas Romas Sakadolskis pristatė Romą Kasparą, sutikusį būti kongreso atidarymo komisijos pirmininku. Išsamioje savo informacijoje Sakadolskis aiškino apie komisijų darbus ir jų paskirtis. Be to, siūlė paplanuoti įvairius ateities darbus, tarp jų — surasti redaktorių prieškongresinio ir pokongresinio leidinių paruošimui.

Susirinkusieji gvildeno kongreso kultūrinės programos klausimą. Pirmam vakarui planuojama trijų vienaveiksmių vaidinimų pastatymas scenoje, antram vakarui pramoginės muzikos koncertas, o trečiojo vakaro programos atlikimui buvo įvairių siūlymų, bet dar nieko nenumatyta ir klausimas paliktas kitam posėdžiui. Šios programos bus kongreso pradžioje Chicagoje.

Finansinis kontrolierius Saulius Mikaliukas paaiškino apie sąmatos paruošimą. Jis nusiskundė, kad sudarę sunkumų komisijų pirmininkų nerūpestingumas ir užvilkinimas skirtu laiku sąmatas prisiųsti. Tačiau sąmata, kurią sudaro storokas pluoštas lapų, jau baigiama.

Dalia Lukošiūnaitė, parodų komisijos pirmininkė, paaiškino apie jos planuojamas parodas kongreso metu. Turėdama šioje srityje gerą patirtį, ji apibūdino kokios parodos turėtų būti. Jos siūlymu, ruošiamos parodos bus įvairios ir įdomios jaunimui ir vyresniesiems.

V. Kamantas, LB tarybos prezidiumo pirmininkas, kuris taip pat dalyvavo posėdyje, kėlė mintį, kad dabartinis komitetas vėl ieškotų būdų patraukti plačiosios visuomenės dėmesį ir ją uždegti kongreso esme ir reikšme.

Posėdžio metu diskusijose ir pasiūlymuose pozityvių minčių dar pareiškė A. Valaitytė, V. Ruibytė, A. Pakalniškis, R. Kviklytė, R. Kasparas, N. Stakauskienė, J. Šlajus ir kt.

MIRĖ

Z. TOLIUŠIS

Zigmas Toliušis, teisininkas, visuomenininkas, trumpai sirgęs, mirė Kaune rugsėjo 13 d. Palaidotas Milišiuose, tėviškėje, netoli Jurbarko.

Toliušis buvo gimęs 1889 m. spalio 30 d. Kaune baigęs gimnaziją ir 1912 m. teisės mokslus Petrapily, negalėdamas gauti darbo Lietuvoje, iki 1917 m. tarnavo rusų teismo įstaigose Kijeve ir Poltavoje. Toliušis 1920 m. buvo paskirtas Lietuvos nepaprastu įgaliotiniu Ukrainai ir Charkove pasirašė susitarimą dėl lietuvių tremtinių grąžinimo Lietuvon.

1921 m. Lietuvon grįžęs, Toliušis buvo svarbesniųjų bylų tardytoju, advokatas Kaune ir Lietuvos advokatų tarybos

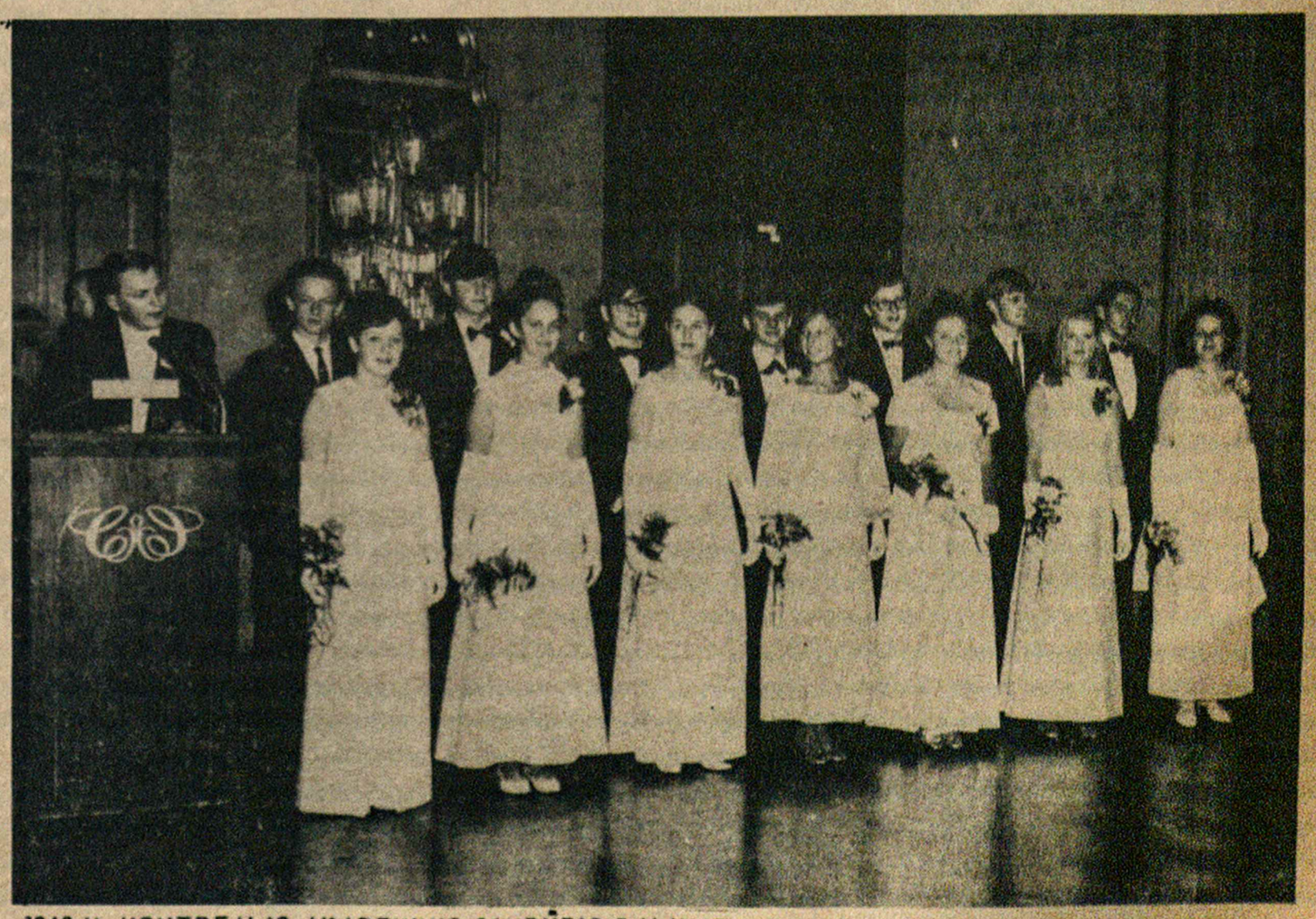

1968 M. MONTREALIO AKADEMINIO SAMBŪRIO BALIUJE BUVO PRISTATYTOS JAUNOSIOS DEBIUTANTĖS. PRIE PULTO – ALGIS KLIČIUS. ŠIMET AKADEMINIS SAMBŪRIS VISUS LIETUVIUS KVIEČIA Į BALIŲ CHATEAU CHAMPLAIN VIEŠBUTYJE SPALIO 30 D.

pirm.

Velionis visuomenės darbu domėjosi nuo gimnazijos laikų. 1922-1927 m. Z. Toliušis buvo Lietuvos seimų narys ir valstiečių liaudininkų frakcijos pirmininkas. Dirbo Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungos vadovybėje ir visą laiką buvo aktyvus narys.

Sovietams okupavus Lietuvą, Z. Toliušis 1940 m. liepos 11 d. buvo suimtas ir beveik metus laikytas kalėjime. Vokiečių okupacijos metu dirbo pogrindyje.

1945 m. sovietų vėl kalintas. 1946 m. trečia kartą suimtas ir nuteistas 5 metams. 1951 m. buvo ištremtas į Sibirą. 1955 m. grįžo Lietuvon. 1959 m. buvo nubaustas 48.000 rb. už testamento sudarymą.

SPAUDOS IR RADIJO DIENA

PLB valdybos ruoštose Spaudos, radijo ir Bendruomenės dienose rugsėjo 18-19 d. Tabor Farmoje iš kviestųjų svečių dalyvavo Lietuvos diplomatinės tarnybos narys dr. S. A. Bačkis, Altos vicepirmininkas K. Kleiva, Kanados LB pirmininkas dr. S. Čepas, Tėviškės Žiburių, Naujienų, Dirvos, Laiškų Lietuviams, Laisvosios Lietuvos redaktoriai, Detroito, Chicagos, Toronto, Baltimorės radijo programų vedėjai. Be to, dalyvavo Žurnalistų s-gos atstovai, laikraštininkai, bendruomenininkai ir kiti — viso užsiregistravo per 50 asmenų.

Renginį pravedė ir atidaromąjį žodį tarė PLB valdybos vykdomasis vicepirm. dr. A. Butkus. Svarstybose dalyvavo eilė dalyvių.

Naujienos Spaudos ir Bendruomenės dienom paskyrė savo vedamąjį, kuriame rašoma, kad renginio metu paaiškėjo "nepaprastai aštrus" skilimas tarp PLB valdybos ir JAV LB vadovybės. Pasak Naujienų, JAV LB c. valdyba, kuriai pirmininkauja V. Volertas, pareikalavusi "išstumti ilgus metus nuoširdžiai Bendruomenės darbą dirbantį viceprezidentą", o kai tai nepasisekė, tai "volertinė grupė" ir "frontininkai" konferenciją boikotavę.

Šitų žinių tikslumą patikrinti neturėjome galimybių. Tačiau konferencijos dalyvių sąraše iš tiesų nesimatė JAV LB valdybos ir tarybos prezidiumo narių pavardžių. Nebuvo nė Draugo, Darbininko, Keleivio ar Nepriklausomos Lietuvos atstovų. Antra vertus, nebuvo nė Vliko atstovo, o pastarieji du laikraščiai niekados nebuvo ir nėra "frontininkų kontroliuojami".

INICIALIAI IR SLAPYVARDŽIAI

Europos Lietuvyje rašoma, kad JAV ir Kanados laikraščiuose išspausdintuose pranešimuose apie buvusį Toronto tautinių šokių grupės Gintaro pasisekusį koncertą Londone nebuvo pažymėta, jog koncertus organizavo Didž. Britanijos Lietuvių sąjunga. Taip pat tvirtinama, kad reportažus pasirašę žmonės, "pasislėpė po slapyvardžiais".

(NL rugp. mėn. 4 d. išspausdintas pranešimas apie Toronto Gintaro koncertą Londone buvo pasirašytas autoriaus autentiškais inicialais).

KADA PRISIŲSTI MEDŽIAGĄ?

Kartais skundžiamasi, kad NL patiekiama medžiaga arba skelbimai neišspausdinami sekančiam, bet tik kitos savaitės numery. Taip atsitinka tokiais atvejais, kai medžiaga redakciją pasiekia per vėlai.

Laikraštis spausdinamas pirmadieniais. Todėl straipsniai, korespondencijos, pranešimai ir skelbimai redakcijos patalpas turi pasiekti ne vėliau trečiadienio, kad galėtų būti išspausdinti kitos savaitės numeryje. Tik trumpos, labai skubios žinios ar pranešimai, redakcijoje gauti iki penktadienio pietų, dar gali būti laiku surinkti ir išspausdinti kitos savaitės laidoje.

RETA PROGA

Žinomas Montrealio šachmatininkas Ignas Žalys turėjo retą progą Toronte žaisti partiją su rusų čempionu B. Spassky. Turnyras buvo atviras ir tokiu būdu ir žemesnių kvalifikacijų žaidėjas antrame rate galėjo susitikti su pasaulio čempionu. Toji laimė teko lietuviui.

Partiją Ignas Žalys, be abejo, pralaimėjo, po 20-to pasaulio čempiono ėjimo pasiduodamas. Tačiau žinovų nuomone, I. Žalys labai gerai laikėsi, stengdamasis iškovoti lygiasias.

RENGIAMA LOTERIJA

KLB Kr. valdybos Kultūros komisija yra išsiuntinėjusi visoms apylinkių valdyboms loterijos bilietus. Gautas iš loterijos pelnas bus paskirtas mūsų kultūriniams reikalams remti.

ONTARIO LONDONO STUDENČIŲ KVARTETAS RASA (I. JAKUBAITYTĖ, R. BLISKYTĖ, L. PETRAŠIŪNAITĖ, V. PETRAŠIŪNAITĖ) ATLIKS PROGRAMĄ SPALIO 9 D. AKADEMIKIŲ SKAUČIŲ DRAUGOVĖS ŠVENTĖJE, SHREWSBURY, MASS, JAV.

HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO
KOOPERATYVAS "TALKA"
21 Main St. East, kamb. 203, tel. 528-0511

Darbo valandos:		Mokame už:	
pirmadieniais	9.30 — 5 v. p.p.	depozitus	5%
antradieniais	9.30 — 5 v. p.p.	šėrus ir sutaupas	6%
trečiadieniais	9.30 — 5 v. p.p.	už vienų metų terminuotus	
ketvirtadieniais	9.30 — 5 v. p.p.	indėlius	6½%
penktadieniais	9.30 — 8 v. vak.	ir virš $10.0000 -- 3 metams	7%
šeštadieniais	9.00 — 1 v. p.p.	Duodame:	
Liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais "Talka" uždaryta.		asmenines paskolas iš	10%
		nekiln. turto paskolas iš	8½%

Nemokama gyvybės ir asm. paskolų drauda. Nemokamas pilnas čekių patarnavimas. Parduodame "American Travelers" čekius. Užtikrintas indėlių saugumas. Kapitalas — virš $2.500.000.

Taupyk ir skolinkis

PIRMUTINIAME IR DIDŽIAUSIAME TORONTO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVE **PARAMA**

MOKA	IMA
5½% už depozitus	
6% už šėrus (numatoma)	8% už asm. paskolas
6% už taupymo s-tas	
6½% už 1 m. term, dep.	8¼% už mortgičius
7% už 2 m. term. dep.	

Kapitalas virš keturių milijonų doleriu.

ASM. PASKOLAS duodame iki $5.000 ir MORTGIČIUS pagal valdžios nustatytą normą — 66% įkainoto turto. VISŲ NARIŲ GYVYBĖ apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau $2.000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki $5.000.

KASOS VALANDOS: kasdien nuo 10 val. iki 3 val. p. p., išskyrus sekmadienius. Pirmadienį ir penktadienį vakarais nuo 4 val. 30 min. iki 8 val. 30 min. Šeštadieniais nuo 9 val. iki 1 val. p. p. (liepos ir rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta).
BŪSTINĖ: Lietuvių Namai — 1129 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario. • Telefonas LE 2-8723

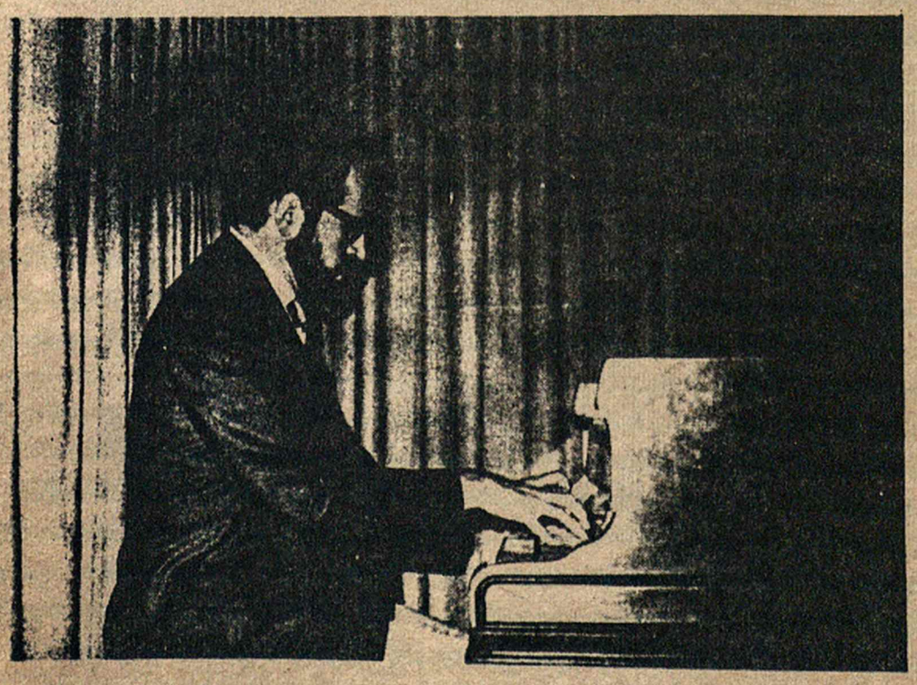

PIANISTAS ANTANAS SMETONA RUGSĖJO 25 D. DAVĖ REČITALĮ WILLOUGHBY, JAV.

SKAUTAMS

KRAŠTO TARYBOS SUVAŽIAVIMAS

KLB VIII Krašto tarybos I-ji sesija yra šaukiama spalio mėn. 23-24 d. d. Toronte, Prisikėlimo parapijos patalpose, parodų salėje. Sesijos pradžia 11 val. ryto. Sesijos posėdžiai yra vieši ir todėl kviečiama ir visuomenė juose dalyvauti.

Krašto Tarybos suvažiavimą globoja KLB Toronto apylinkės valdyba. Nakvynių reikalu prašome kreiptis į apylinkės pirmininką J. Karpį, 34 Warwood Road, Islington, Ontario.

SOLIDARUMO ĮNAŠAI

KLB Krašto valdyba dėkoja visoms apylinkių valdyboms, kurios jau atsiskaitė ir prisiuntė Krašto valdybai priklausantį solidarumo įnašo procentą. Tos apylinkės, kuros dar už 1970/71 metus solidarumo įnašų neprisiuntė, prašomos tai padaryti iki spalio mėn. vidurio, kad dar galėtume įtraukti į iždininko apyskaitą, kuri bus pateikta Tarybos sesijai.

PASISKIRSTĖ PAREIGOMIS

Lietuvių žurnalistų sąjungos naujai išrinkta revizijos komisija pasiskirstė pareigomis: Vladas Selenis — pirmininkas, Alfonsas Nakas — sekretorius ir Jonas Gaižutis — narys.

Garbės teismo pareigomis pasiskirstė taip: Vytautas Alantas — pirmininkas, Vladas Mingėla — sekretorius ir prel. Leonardas Gižinskas — narys.

VOKIETIJOS JAUNIMAS

Jaunimo sąskrydis vyko liepos mėn. V. Vokietijos kurorte Bad Pyrmonte. Jį surengė Vokietijos LB Jaunimo sekcija. Dalyvavo apie 40 jaunuolių iš Vokietijos, Anglijos, JAV bei Kanados. Jaunimo sekcijos valdybai paveikiai talkininkavo R. Šileris, A. Rygelytė ir kiti.

Apskritai paėmus, visi suvažiavimo dalyviai aktyviai dalyvavo programoje. Suvažiavimo intencija — pasiruošti 1972 m. JAV įvykstančiam jaunimo kongresui, į kurį ir Vokietijos lietuvių jaunimas žada siųsti savo atstovus.

Paskaitų temos pasižymėjo aktualumu. Jos buvo: Kodėl šiandien jaunuoliui verta būti lietuviu? Skaitė prof. K. Baublys iš Anglijos. Sovietų Sąjungos valstybinė santvarka — V. Banaitis iš Vokietijos. 1941 sukilimas ir jo prasmė — Vasario 16 gimnazijos direkt. V. Natkevičius. Apie narkotikų naudojimą jaunimo tarpe informavo dr. G. Bauras iš Vokietijos. Kritišką Vokietijos lietuvių jaunimo padėties bei veiklos apžvalgą pateikė A. Stankus iš Bonnos. Jaunimo kongreso reikalu kalbėjo Oniūnas iš JAV. Nutarta per Naujuosius metus sušaukti suvažiavimą delegatams į kongresą paruošti.

Literatūros vakarą, kuriame buvo skaitoma Mačernio poezija, pravedė A. Rygelytė, Oniūnas ir P. Kolyčius. Sąskrydžio metu vyko dail. A. Krivicko atvežta lietuviškos spaudos paroda. Taip pat A. Krivickas pasirūpino filmų iš Lietuvos rodymu.

SVEČIAS SUEIGOJE

Vyčių būrelio jaunas vadovas Rimas kvietimą atsilankyti į Vitolio vadovaujamo vieneto sueigą priėmė labai mielai ir ėmė stropiai tam ruoštis, nes manė, kad be reikalo nebūtų kviečiamas. O ir Vitolis pasistengė, kad sueigon atsilankytų visi vieneto skautai.

Vienetas, tiesa, nebuvo gausus ir jame daugiau kaip pusė buvo "modernūs" skautai. Rimas iš karto tatai pastebėjo. Vitolis, sueigą atidaręs, paprašė visų atvirai ir iš esmės pasisakyti dėl organizacinės veiklos bei lietuvybės reikalų, nes brolis Rimas, girdi, norįs išgirsti visus vieneto rūpesčius.

Pirmasis prabilo brolis Simas. Jis pareiškė esąs nustebintas, kad prašoma kalbėti apie rūpesčius. Šių laikų jaunas modernus žmogus nepripažįsta jokių rūpesčių ir dėl to sau galvos nesukąs. Jei vienete atsiranda kokių "rūpesčių", tai tatai tėra iš šalies senųjų vilkų primetami "rūpesčiai". Jie tariasi tuo įtraukią jaunuosius į "veiklą" tiems "rūpesčiams" pašalinti. Jaunam žmogui šiais laikais gali pakakti, kai jis jausis patenkintu, laisvu ir... linksmu. Rūpesčius reikia palikti tiems, kurie jų ieško ar jų nori. Geriau būti laisvu, linksmu paukšteliu.

— Aš pasakysiu savo nuomonę apie organizacijos ir lietuvybės reikalingumą, — pasišovė brolis Vaidotas. — Į skautų eiles įstojau ir lietuvišką mokyklą lankiau tik todėl, kad mano tėvai to norėjo. Jau keleri metai prabėgo, o aš vis dar nematau, kad šis tėvų noras man būtų davęs kokios nors naudos. Turiu draugų, kurie nei organizacijon nebuvo įrašyti, nei lietuviškon mokyklon buvo siunčiami, o man atrodo, kad jie nemenkesni negu mes čia visi. Taigi manyčiau į organizacijas įsirašymas ar mokyklos lankymas turėtų būti paliktas ir paremtas jaunuolio laisvu apsisprendimu.

— O aš noriu kelis žodžius tarti apie senuosius vilkus — vyresniuosius, — įsiterpė brolis Saulius. — Kai jie atsilanko į mūsų sueigas, mes jaučiamės suvaržyti. Mes gi jaučiame, kad visa tai yra senos atgyvenos, niekam nenaudingos ir tik stabdančios mūsų polėkius. Gal geriau būtų, jei vyresnieji nebūtų mums sunkenybe...

— Ačiū jums broliai už... pasisakymus, — atsistodamas tarė svečias Rimas, — bet aš vis dėlto nenorėčiau sutikti, kad brolis Simas tiki tuo, ką sakė. Ar neteisingiau būtų, jei mes jauną modernų žmogų galėtume taip aptarti: jis sociali būtybė ir todėl jam būtinai reikia suprasti, atjausti, pažinti, toleruoti ir gal daugiausia — vertinti bei mylėti kitus. Jis negali gyventi vien tik sau, o visus kitus užmiršti ir socialiniu gyvenimu nesirūpinti. Todėl, broli Simai, gal nesupratai Vitolio. Jis prašė nusakyti tuos visiems bendrus organizacinius bei socialinius rūpesčius, kuriuos mes, besistengdami pašalinti, galėtume bent truputį mūsų gyvenimą padaryti prasmingesniu, pilnesniu, gilesniu, tobulesniu, taikiu, ramiu, produktingu ir turinčiu savyje darnos tiek kūnui tiek dvasiai. Jei jaunas modernus šių laikų žmogus būtų tik toks, koki brolis Simas nusakė, jis nedaug kuo skirtųsi nuo tų tvarinių, kurių mes nevadiname žmonėmis. Juk yra mums aišku, kad laisvas linksmas paukštelis net nežino, kas esąs. Žmogus gi turi žinoti, kas jis yra ir ko jis siekia.

— Broli Vaidotai, kai ką gal atsakiau ir tau tiesioginiai kalbėdamas į brolį Simą. Organizacijos, lietuvybė, mokyklos yra mūsų socialinio gyvenimo apraiškos ir yra tikros ir bendruomeninės vertybės. Jų reikalingumą ir naudingumą pasaulis labai seniai jau yra supratęs. Jei mokiniui, kaip sakai, būtų galima laisvai apsispręsti, tai, tur būt, daugumas jų pasisakytų, kad iš viso nenori mokytis. Tuo atveju jie galėtų likti analfabetais ir negalėtų pasinaudoti mokslu, technika, išradimais...

— O dabar ir tau kai kas, broli Sauliau. Mūsų bendruomeninis gyvenimas sėkmingiau gali reikštis tik sutelktinėmis formomis. Juk šeimoj, gentyje, organizacijoje, tautoje, valstybėje būna įvairaus amžiaus, lyties, pajėgumo bei patirties žmonių. Jie ten visi būtini ir reikalingi, nes kiekvienas bendran gyvenimui gali įnešti savo dalį. Konkrečiau kalbant, jaunoji skautija negalės nepripažinti vyresniųjų nagingumo ir patirties. Vyresnieji gi visada turi džiaugtis jaunųjų užsidegimu, energija, entuziasmu, polėkiais. Tik junkime šių jaunųjų ir vyresniųjų gerąsias savybes ir dirbti bus lengviau. Dar pridėkime tarpusavio meilę ir reikiamą tolerenciją ir veikimas bus sėkmingesnis.

KANDIDATĖ Į ONTARIO PARLAMENTĄ L.AIMA ŠVĖGŽDAITĖ
CP Wirephoto

Sueigai pasibaigus, Saulius gana garsiai pasakė:

— Tas brolis svečias Rimas kalba kaip senas išminčius, bet jis man patinka. L. Eimantas

toronto

VISUOMENINIS KONGRESAS

Ontario premjeras W. G. Davis pareiškė, kad 1972 m. balandžio mėnesį Toronte ruošiamas "Ontario Heritage" kongresas sieks suvesti visas provincijos kultūrines ir kalbines grupes – anglosaksus, prancūziškuosius ontariečius, indėnus ir tautines mažumas.

Premjeras nurodė, jog Ontario vyriausybė jau 1969 m. pareiškė, kad Kanada turi būti dviejų kalbų, bet daugelio kultūrų kraštas. Kongrese kaip tik ir bus stengiamasi išryškinti to daugelio kultūrų sąveiką ir naudą visai provincijai ir jos kultūriniam gyvenimui.

KANDIDATUOJA L. ŠVEGŽDAITĖ

Ateinančiuose Ontario parlamento rinkimuose High Parko rinkiminėje apylinkėje liberalų partija kandidatu išstatė 23 m. amžiaus Laimą Švegždaitę.

Ji oponuos parlamento nariui, naujosios demokratų partijos atstovui dr. Morton Shulmanui, žinomam savo aštriais pasisakymais įvairiais politiniais klausimais.

Laima Švėgždaitė, buvusi KLB Toronto apylinkės pirmininkė, studijuoja teisę.

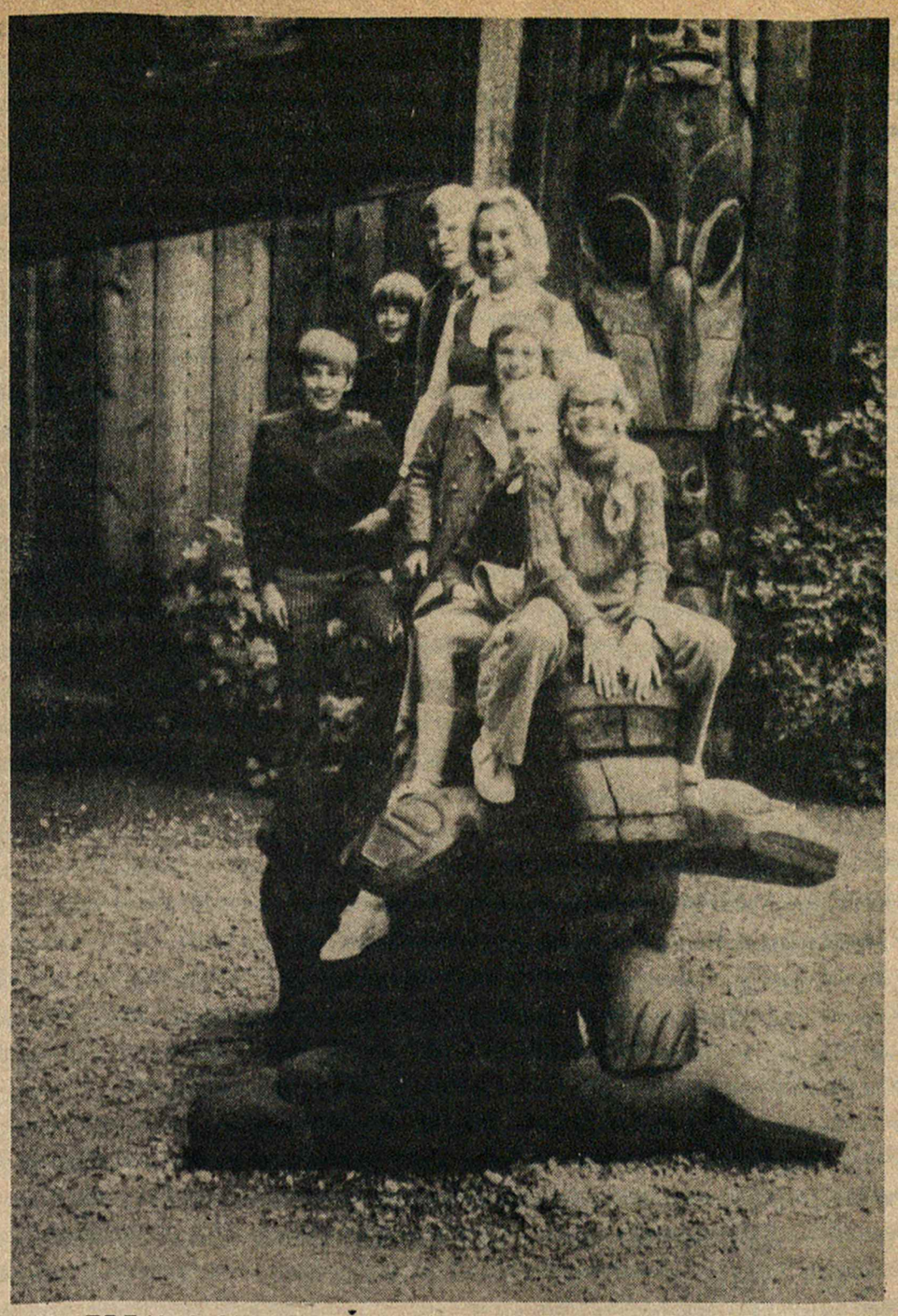

MONTREALIO GINTARIEČIAI VANCOUVERYJE. CENTRE – HILDA LAPINIENĖ. P. Povilaičio nuotr.

hamilton

CP žinių agentūra Laimos Švėgždaitės nuotrauką paskleidė Kanados spaudoje. The Montreal Star po nuotrauka išspausdino antraštę: "Kiek tai liečia grožį, laimės ji". Politiniai stebėtojai, deja, mano, kad lietuvaitei iš dr. M. Shulmano paveržti parlamento mandatą beveik nėra realių galimybių. Tačiau, jei ji gerai pasirodys, tai gali būti sėkmingos politinės karjeros pradžia.

Turimomis žiniomis, prieš Laimą Švėgždaitę kandidatais į parlamentą tebuvo trys lietuviai — dr. Pr. Ancevičius Otavoje, advokatas J. Mileris Montrealyje ir B. Kronas Hamiltone. Visi, deja, nesėkmingai.

KONCERTUOS JAUNIMO CENTRE

Hamiltono mergaičių choras Aidas, vad. sol. V. Verikaičio, pradėjo šį savo veiklos sezoną su pirmu pasirodymu Tautos Fondo Hamiltono skyriaus parengime rugsėjo 18 d. Choro pasirodymas praėjo labai gražiai.

Spalio 2 d. mergaičių choras koncertuos Clevelande, o spalio 10 d. dainuos Lietuvių dienos koncerte St. Catharinės mieste. Aidas yra LB Hartfordo apylinkės valdybos pakviestas spalio 30 d. koncertui į Hartfordą. Visos mergaitės labai uoliai lanko repeticijas ir ruošiasi gastrolėms.

Po šių gastrolių Aidas, kartu su solistu V. Verikaičiu, duos koncertą lapkričio 6 d. Jaunimo centre hamiltoniečiams ir artimesnių vietovių lietuviams. Šio koncerto ir šokių, kurie įvyks po koncerto, parengimu rūpinasi tėvų komitetas, vad. V. Sako. Posėdyje buvo aptarti įvairūs choro reikalai. Tėvų komi-

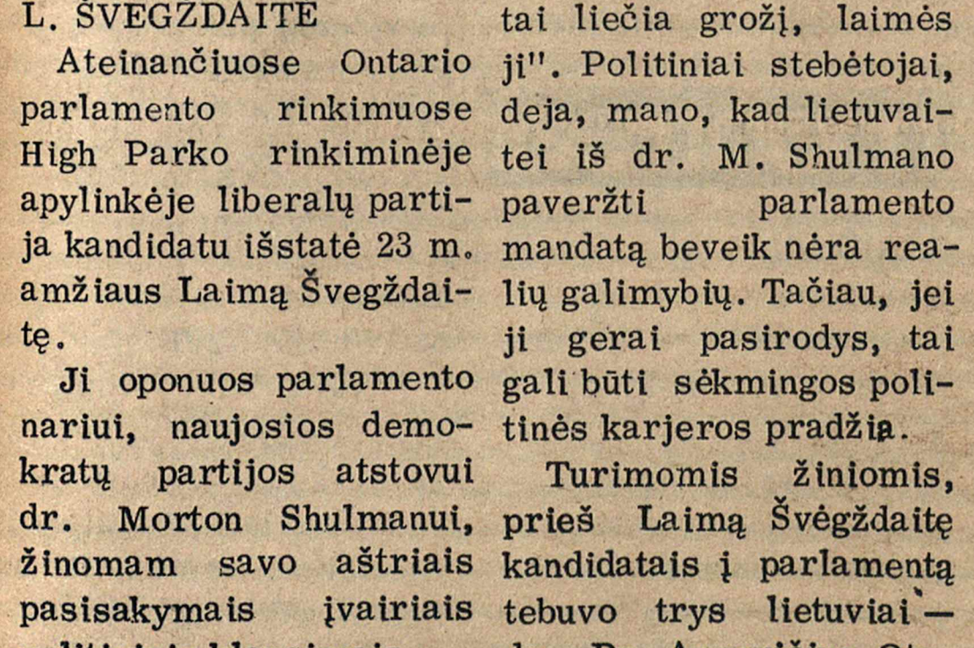

KLB TORONTO APYLINKĖS VALDYBA. S. DABKAUS NUOTRAUKOJE: PARENGIMŲ VADOVAS R. STIRBYS, VICEPIRM. G. URBONAS, PIRM. J. KARPIS, SEKR. K. ASEVIČIUS.

AR JAU TURITE GINTARO LAIMĖJIMŲ BILIETĄ?

MONTREAL LITHUANIAN FOLK ENSEMBLE

"GINTARAS"

1	200.00 Dollar	
2	100.00 Dollar	
3	P. BALTUONIS	Wooden Sculpture
4	R. BUKAUSKAS	Picture
5	V. LAPINIENE	Picture
6	A. LYMANTAS	Picture
7	V. REMEIKA	Picture
8	O. SABLAUSKIENE	Picture
9	A. TAMOSAITIS	Picture
10	A. VAZALINSKAS	Picture
11	A. ZUBIENE	Picture

DRAWING — APRIL 29, 1972

BILIETAI PAS:
J. Šiauciuli,
6897 Mazarin,
Montreal, Que.

Donation $2.00

CFMB RADIO 1410 MONTREAL

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

KIEKVIENĄ TREČIADIENĮ, 11 VAL. VAK.
PROGRAMOS VEDĖJAS
L. Stankevičius, 1053 Albanel Cr., Duvernay, P.Q. TEL. 669-8834

La Salle AUTOMOBILE INC.
366-7818

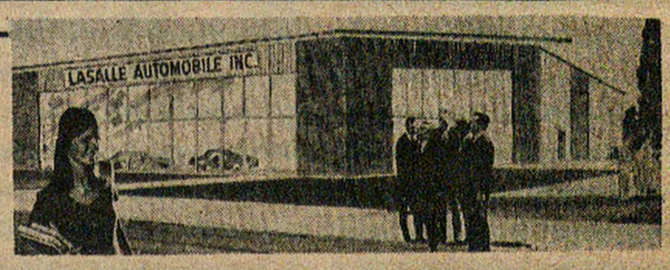

LAURENT DAIGNEAULT
Président

PARDAVIMAS
Imperial - Chrysler - Dodge - Charger
Coronet - Challenger - Swinger - Demon
Camions DODGE Trucks
7635 BOUL. LASALLE - LASALLE, QUE.
Mechanizuotomis priemonėmis įvairių gratų ir kitų dalių reguliavimas. Išorės taisymas ir dažymas. Kreiptis: De La Verendrye Blvd.
Tel. 365-3364

ATLIEKAMI ĮVAIRŪS MŪRINIMO DARBAI IR VIŠOKERIOPI REMONTAI. CEMENTO, MEDŽIO DARBAI, GELEŽIES SUVIRINIMAS (WELDING). VYKSTU IR Į PROVINCIJĄ ONTARIO IR QUEBEKO.

M. Krauza
10167 48th Avenue, Montreal 477
Tel. 665-2278

Tony's Photo Studio
1920 FRONTENAC ST. — MONTREAL, P.Q.
PORTRETAI - VEDYBOS - KRIKŠTYNOS
SUKAKTUVĖS MAŽAMEČIAMS
ĮVAIRIOS PROGOS
TEL. 525-8971.
T. Laurinaitis

Jetté & Frères
VISKAS – MODERNIEMS NAMAMS

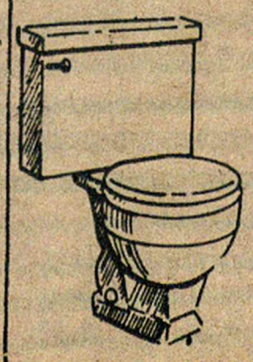

Visi kiti vandentiekio ir šildymo taisymai ir naujų įrengimai. Gazinių priemonių pardavimas ir įrengimas. Atstovaujame Hydro-Quebec išnuomavimui karšto vandens tiekimą. Veltui įkainavimas.

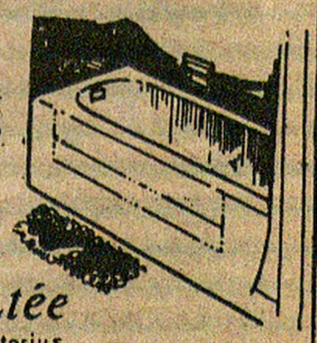

Jetté & Frère Ltée
Plumbing & Heating kontraktorius.
140-2e AVENUE - 366-0330

Dr.J Frison, B. Sc., D. C.
Chiropraktikas
1202 St. Joseph Blvd. East
Montreal (kampas de la Roche).
Tel.: 523-3525
Atdara: nuo 9 iki 1 val. ir nuo 4 iki 9 val. vak.

Dr.E. Andrukaitis
832 St. Joseph Blvd. E.
(kampas St. André)
TEL. 522-7236.

Dr.V. Giriunienė
Dantų gydytoja
5330 L'Assomption Blvd.
Montreal,
Tel. 255-3536

Dr.A.O. Jaugelienė
Dantų gydytoja
1410 Guy St. pirmas aukštas, 11-12 kambarys
Tel: 932-6662; namų 737-9681.

Dr.J. Mališka
Dantų gydytojas
1440 St. CATHERINE Street W., Room 600
Tel: 866-8235, namų 488-8528.

Dr.A.S. Popieraitis
B.A., M.D., C.M., M.Sc., L.M.C.C., F.R.C.S.(c).
Medical Arts Building,
1538 Sherbrook St. West, Tel. 931-3275
Suite 215, Montreal 109, Que.

ADVOKATAS
J.P. MILLER, B.A., B.C.L.
168 Notre Dame Street E. Suite 205.
Tel: 866-2063; 866-2064.

NOTARAS
J. BERNOTAS, B.A., B.C.L.
Sun Life Building. Suite 2001.
Tel. 866-1359.

ADVOKATAS
R.J. Išganaitis, BA, BCL
BIEGA, BEAUREGARD, VALADE & IŠGANAITIS
INSURANCE EXCHANGE BUILDING
276 ST. JAMES ST. WEST - SUITE 525 MONTREAL 126.
Tel: 842-1126, namų 674-7038

ADVOKATAS
B.K. Schneider, BA, BCL
DORCHESTER TOWERS
555 DORCHESTER BLVD. W
SUITE 1616
PHONE 871-1224
RES. 486-3361
MONTREAL 128, QUE.

Universal Cleaners & Tailors
B. KIRSTUKAS
239 FOURTH AVENUE
(at Wellington St.)
Tel. 769-2941
Valau ir taisau vyriškus ir moteriškus drabužius. Siuvu naujus, pagal užsakymus, vyriškus paltus, kostiumus ir kelnes. Aukštos kokybės medžiagos.

hamilton

tetas prašo lietuviškosios visuomenės šį mergaičių choro Aido koncertą ir šokius paremti savo gausiu apsilankymu. Todėl visi lapkričio 6 dienos vakarą skirkime šiam didžiam mūsų kolonijos įvykiui. Pagerbkime mūsų dainuojančias mergaites ir sol. V. Verikaitį.

J. P.

BALTIEČIŲ ŠAUDYNĖS

Rugsėjo 18 d. Hamiltono latvių šaudykloje Lielupėje vykusiose baltiečių šaudymo varžybose dalyvavo estų, lietuvių ir latvių šauliai iš Detroito, Toronto ir Hamiltono.

22 kalibro 50 jardų atstume šaudyme sunkiaisiais šautuvais laimėjo estų komanda, antroji vieta teko lietuviams. Geriausias lietuvis šaulys buvo detroitiškis V. Šeputa, gavęs 550 taškų ir bendrose varžybose pelnęs trečią vietą. Detroitiškis J. Šostokas gavo 531 t., o torontiškis B. Savickas 521 t.

Šaudyme sportiniais šautuvais lietuviams taip pat teko trečioji vieta. Geriausi lietuviai šauliai buvo J. Šostakas su 563 taškais, V. Keturakis su 558 t. ir V. Šeputa su 552 t.

Šratinių šautuvų šaudyme geriausias lietuvis buvo V. Sasnauskas, gavęs 91 tašką. Z. Zaleckis ir V. Sližys gavo po 90 taškų.

london, ont.

16 LIETUVIŲ DIENOS APYSKAITA

Pajamos: Jaunimo šokiai 523,67 dol., sporto turnyras 141,89 dol., susipažinimo šokiai 5.024,19 dol., loterija (pelnas) 171,89 dol., koncertas 2.050,50 dol., leidinys 2.285,00 dol., USA dolerių skirtumas 6,79 dol. Iš viso pajamų 10.203,93 dol.

Išlaidos: Jaunimo šokiai 408,05 dol., sporto turnyras 135,45 dol., susipažinimo šokiai 2.128,52 dol., koncertas 918,46 dol., leidinys 2.015,78 dol., reklama ir kitos 892,44 dol., jaunimo vienetams 1.343,00 dol., meno paroda 50,00 dol. Iš viso išlaidų 7.891,70 dol.

Gryno pelno liko 2.312,33 dol.

Pelnas pagal susitarimą su KLB Krašto valdyba pasidalintas per puse. Krašto valdybai persiųsta 1.156,12 dol.

Al. Eimantas, pirm.
Br. Misius, ižd.

PADĖKA

Su dideliu entusiazmu praėjo 16 Kanados Lietuvių diena. Džiugu buvo mūsų mažai Londono ir apylinkės kolonijai matyti daugelį artimų ir tolimesnių kolonijų lietuvius. Mūsų tradicinės šventės rezultatai aiškūs. Ačiū Jum visiem...

Šia proga ypatingas ačiū Br. Misiui, kuris rūpestingai tvarkė mūsų finansinius reikalus ir kurio pastangomis mes jau seniai, pagal susitarimą, atsiskaitėme su KLB Krašto valdyba.

Mes linkime St. Catharinės apylinkei dar didesnio pasisekimo.

Su tikra pagarba,
A. E. Pocius,
Londono apyl. pirm.

montreal

SKAIDRIŲ VAKARAS

Gintariečiai kviečia Gintaro ansamblio draugus, geradarius, gintariečių tėvelius ir pažįstamus bei visus suinteresuotus montrealiečius į įspūdžių vakarą spalio 15 d., penktadienį 7.30 val. Aušros Vartų parapijos salėje. Čia bus proga išgirsti ir pamatyti, kaip gražiai gintariečiai buvo priimti Vakarų Kanados lietuvių bei kanadiečių. Prie vaišių jaunimas papasakos savo išgyvenimus Vancouverio Stanley Park, Edmontono universiteto campus, Winnipego Hudson Bay Trading Post bei visokias įvairenybes pirmą kartą keliaujant lėktuvu. Visi nuoširdžiai kviečiami atsilankyti.

PARAPIJOS POSĖDIS

AV parapijos komiteto posėdis įvyks spalio 5 d., 7.30 val. vak.

MIRĖ J. LINGAITIS

47 m. amžiaus sulaukęs, praeitą savaitę mirė Juozas Lingaitis. Su laidojimo įstaigos koplyčioje pašarvotu velioniu atsisveikino daug jo draugų ir artimųjų.

J. Lingaitis palaidotas spalio 1 d.

PASKIRTAS DIREKTORIUMI

Alis Stankė - Stankevičius, žinomas Montrealio žurnalistas ir televizijos programų pravedėjas bei komentatorius, yra paskirtas Le Presse dienraščio knygų leidyklos direktoriumi.

LANKĖSI MONTREALYJE

Savaitę laiko Montrealyje viešėjo Alfredas Pusarauskas. Tarnybiniais reikalais lankęs Azijos ir Okeanijos kraštus, jis jau šešias savaites keliauja.

Montrealyje A. Pusarauskas apsistojo pas savo motiną S. Pusarauskienę La Sallėje, pasima-

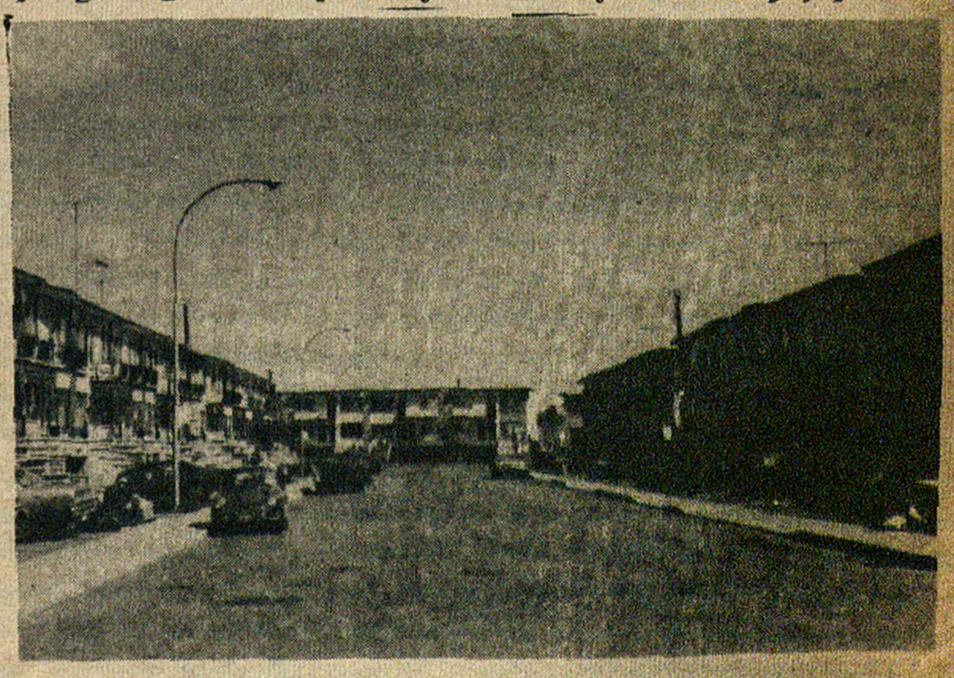

LITHUANIA GATVĖ LA SALLĖJE. LIETUVOS VARDU GATVĘ PAVADINTI LABAI DAUG SAVO PATARIMAIS IR KONTAKTAIS PADĖJO ALDERMANAS GERALD RAYMOND, KURIS DABAR KANDIDATUOJA Į LA SALLĖS BURMISTRUS.

MONTREALIO GINTARIEČIAI PRIE BLACKFOOT INDĖNŲ PALAPINĖS EDMONTONO MUZIEJUJE

tė su giminėmis ir iš tikrųjų gausiais bičiuliais. Dalyvavo ir NL akcininkų susirinkime.

VEDYBOS
AFRIKOJE

Antanas Sibitis, lasalietės Genovaitės Sibitienės sūnus, rugpiūčio 28 d. vedė montrealietę Maxine Elizabeth Cuttler. Vedybos įvyko Nairobi, Kenijoje, kur A. Sibitis tarnauja kaip kompiuterių specialistas.

Jaunavedžiai povestuvinės kelionės metu lankosi Anglijoje. Londone apsistojo pas D. A. Pusarauskus.

VIEŠNIA
IŠ AUSTRALIJOS

Montrealyje pas P. Januškus vieši L. Balčiūnienė iš Melbourno, Australijoje. Keliauninkė lankėsi Lietuvoje, Europoje, o iš Kanados grįžta į Australiją.

L. Balčiūnienė apsilankė ir NL redakcijoje.

LITAS
NEVEIKS

Ateinantį sekmadienį ir pirmadienį, spalio 10 ir 11 dienomis, Litas bus uždarytas ryšium su ilguoju Derliaus šventės savaitgaliu.

LIETUVIAI
TURTINGI

Statistikos duomenimis, 1970 m. Kanadoje veikė 4.417 kredito unijų su 5.655.902 nariais. Jos valdė per ketvirtį su puse milijardo dolerių kapitalą, taigi vienam nariui vidutiniškai teko po 800 dol. santaupų.

Litas rugpiūčio gale turėjo 1413 narių ir valdė 2.936.315 kapitalo, taigi vidutiniškai vienam nariui išėjo daugiau kaip po du tūkst. dol. santaupų arba du su puse karto tiek, kiek yra kitose kredito unijose.

Didžiausias Lito indėlininkas šiuo metu turi 58.000 dolerių. Taigi pasitikėjimo klausimas Litu jau nebėra aktualus. Ir kodėl jis turėtų būti? Litas, kaip ir didieji bankai, turi valdžios draudimą iki 20 tūkst. dol. santaupų kiekvienam nariui ir priedu dar paskolų ir santaupų draudimas iš CUNA bendrovės, kurių neturi bankų taupytojai.

pr. r.

GRYBŲ
VAKARIENĖ

Sėkminga grybų vakarienė įvyko Šv. Kaz. parapijos salėje spalio 2 d.

AV par. salėje grybų vakarienė vyks lapkričio 6 d. Jos metu paaiškės ir par. loterijos laimėtojai.

SUSITUOKĖ

Praeitą šeštadienį Nijolė Kizerskytė AV bažnyčioje ištekėjo už Edmundo Kudžiaus.

Vestuvių vaišėse dalyvavo didelis svečių būrys.

ATVYKO
SESELĖ SAVICKAITĖ

Montrealin lietuvių tarpe darbuotis atvyko seselė Paulė M. Savickaitė.

KETVIRČIO MILIJONO
PROJEKTAS

Broadway Builders Inc. statybos bendrovė Bostone, Mass., JAV, baigia ketvirčio milijono dolerių vertės statybą.

Bendrovei vadovauja montrealietis Jonas Petrulis, kuris NL sukakties proga laikraščiui paremti atsiuntė 25 dolerių auką. J. Petrulio šeima gyvena Montrealyje, kurią dėl vykdomų darbų Bostone jis negali aplankyti taip dažnai, kaip norėtų.

KALĖDOJIMAS

Aušros Vartų parapijos kunigai pradėjo lankyti parapijiečius — kalėdoti. Praeitą savaitę t. K. Raudeliūnas pradėjo lankyti senojoje La Sallėje gyvenančius lietuvius. Kunigai stengsis aplankyti visus lietuvius, be įsitikinimų skirtumo.

AV par. klebonas t. L. Zaremba šią savaitę parapijiečius lankys Chateauguay, St. Catherine, Candiac, Brossard, La Fleche ir Greenfield Park apylinkėse. T. Raudeliūnas tęs kalėdojimą senajame La Salle.

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkojame visiems atsilankiusiems į mūsų 25 metų vedybinę sukaktį. Širdingas ačiū už dovanas ir visiems tiems, kurie padėjo mūsų sūnums tą šventę ruošti. Ypatingai dėkojame p. p. Drešeriams, tiek daug dirbusiems ir taip gražiai vadovavusiems tam pobūviui.

O. ir R. Barisai

RENKASI
ONIETĖS

Spalio 17 d., sekmadienį, po 11 val. pamaldų, AV par, salėje vyks Šv. Onos d-jos susirinkimas.

Kitą sekmadienį, spalio 24 d., po 11 val. pamaldų, onietės AV par. salėje ruošia loto žaidimą, kurio metu bus duodami užkandžiai.

AUSTRALIJOS LIETUVIAI
SKAITLINĖSE

Iki šiol paprastai manydavome, kad Australijoje yra tarp 9 ir 10 tūkstančių lietuvių, tačiau, remdamiesi Australijos statistikos biuro duomenimis, matome, kad iš tikrųjų lietuvių Australijoje yra daug mažiau.

Lietuvių Australijoje buvo jau prieš pokario imigraciją. 1933 m. lietuvių tautybės gyventojų Australijoje buvo 119, o Lietuvoje gimusių – 235. 1947 m. gyventojų surašymo metu lietuviais užsirašė 38 asmenys, o Lietuvoje gimusiais – 273.

Tarp 1945 ir 1967 metų į Australiją imigravo nuolatinai apsigyventi 10.164 asmenys, kurie užsirašė lietuviais. Atrodo, kad ne visi imigrantai iš tikrųjų buvo lietuvių tautybės. Štai, 1954 m. gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gimusių buvo 8.424 gyventojai, o 1966 m. — jau tik 7.367 asmenys. Naudotis tautybių statistika negalima, nes Australijoje "nationality" reiškia ir pilietybę. Vadinasi, Australijoje įsipilietinę lietuviai jau nebevadinami nė lietuvių tautybės asmenimis statistikoje.

J. Meiliūno Mūsų Pastogėje paskelbtais apskaičiavimais, 1970 m. Australijoje galėtų būti apie 9.330 lietuvių, įskaitant ir natūralų prieauglį. Bet ir šitas skaičius gali būti gerokai perdėtas, jei nuo 1954 iki 1966 metų Lietuvoje gimusiųjų skaičius sumažėjo 1057 asmenimis arba 12,5 nuošimčiais. Dalis išmirė, dalis gal išvyko į kitus kraštus, o natūralus prieauglis vargu ar galėjo būti toks didelis, ypač kad nemaža Australijos lietuvių vedė kitatautes arba ištekėjo už kitataučių.

Vargu ar šiandieną Australijoje yra daugiau kaip 6500 lietuvių.

AKADEMINIO SAMBŪRIO PIRM. ALGIS IR MICHELINA BENIUŠIAI PRAEITŲJŲ METŲ SAMBŪRIO BALIUJE.

KRONIKA

RUOŠIAMOS DEMONSTRACIJOS

Sovietų premjero Kosygino lankymosi proga, Montrealyje ruošiamos demonstracijos, kuriose dalyvaus 14 sovietų prispaustų tautų atstovai.

KLB Montrealio ap. valdyba nutarė, kad lietuviai savo atskiros demonstracijos neruoš, bet prisijungs prie bendrosios, kuri, atrodo, bus gausi ir jai jau dabar ruošiamasi. Baltų Federacijos valdyba taip pat kviečia visus lietuvius, latvius ir estus dalyvauti ir aktyviai įsijungti į bendrąją 14 tautų demonstraciją. Lietuviai jau dabar prašomi pasirūpinti plakatais.

Tiksli Kosygino lankymosi data Montrealyje dar nėra žinoma, tačiau manoma, kad sovietų premjeras Montrealyje lankysis apie saplio 20 d. ir mieste praleis tris dienas. Demonstracija bus ruošiama pirmąją jo lankymosi dieną.

Kai tik bus sužinota tiksli demonstracijų diena, laikas ir vieta, KLB Montrealio ap. valdyba lietuvius painformuos per NL, bažnyčias ir asmeniškai. Ap. valdyba prašo visus lietuvius tai demonstracijai ruoštis ir joje dalyvauti.

DALININKŲ SUSIRINKIMAS

Nepr. Lietuvos visuotiniame akcininkų susirinkime spalio 2 d. Montrealyje dalyvavo 34 bendrovės akcininkai, atstovaujantieji 617 akcijų.

Susirinkimui pirmininkavo Alfredas Pusarauskas, sekretoriumi buvo dr. Petras Lukoševičius. Po buvusios valdybos narių ir rev. komisijos pranešimų buvo išrinkta nauja NL spaudos bendrovės valdyba. Daugiausia balsų gavo Paulius Povilaitis — 600. Po jo balsų gausumu sekė St. Jaugelis, gavęs 540 balsų. Be jų, valdybon buvo išrinkti A. Mylė, J. Norvaiša-Girinis, Pr. Paukštaitis, J. Šiaučiulis ir V. Žižys. Revizijos komisijon aklamacijos būdu išrinkti: M. Beniušienė, A. Daugelavičius ir Jz. Piečaitis.

Susirinkimas pasibaigė diskusijomis ir pokalbiais einamaisiais reikalais. Buvo atkreiptas dėmesys, kad susirinkime dalyvavo, palyginti nemažas skaičius jaunesnės kartos atstovų.

Plačiau – kitą savaitę.

V. DAUNORAS BUVO SĖKMINGAS

Prancūzijoje, Tulūzos mieste, vyks tarptautinis vokalistų konkursas. Sovietų Sąjungos kandidatai tam konkursui parenkami varžybų keliu Maskvoje. Varžybose dalyvavo 35 solistai, iš jų trims bus leista dalyvauti konkurse Prancūzijoje.

Vilniuje pranešta, jog varžybose sėkmingai pasirodė sol. V. Daunoras, ir vertinimo komisija Maskvoje lietuvį vienbalsiai pripažino geriausiu bosu.

• Vilniuje lankėsi JAV Kongreso bibliotekos tarnautoja Elena Eimaitytė-Kačinskienė. Ji susipažino su Vilniaus universiteto moksline biblioteka.

L. LAUKAITYTĖ, D. GEČIAUSKAS IR E. KIVERYTĖ PAVERGTŲJŲ TAUTŲ EITYNĖSE SYDNĖJUJE, AUSTRALIJOJE

INSURANCE BROKERS ASSOCIATION OF QUEBEC

TEL. BUS.: 722-3545
RES.: 256-5355

PETRAS ADAMONIS
C. I. B.
GAISRAS - AUTOMOBILIAI - ATSAKOMYBĖ IR GYVYBĖ

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.
3907A ROSEMONT BLVD., MONTREAL, QUE.

Žemiausios kainos!
MONTREAL ENTERPRISES Reg'd.
DRAUDIMO AGENTŪRA
6695 — 35th Avenue, Montreal 409
TEL. 727-3120 Namų 376-3781
Albertas NORKELIŪNAS, B.A. C.S.C., I.B.
Agentūrą veikia nuo 1945 m.
Komercinio, privataus turto, automobilių, atsakomybės, gyvybės draudimas

LITAS
Montrealio Lietuvių Kredito Unija
1465 DE SEVE STREET, MONTREAL 205, QUE.
Telefonas: 766 5827

MOKA UŽ:		DUODA PASKOLAS:	
Einamąsias s-tas	5.0%	Asmenines	8.5%
Taupomąsias s-tas	6.0%	Nekiln. turto	8.75%
Term. ind. 1 metams	6.25%	Čekių kredito	9.0%
Term. ind. 2 metams	6.75%	Investacines	nuo 9.0% iki 12%
Duoda nemokamą gyvybės apdraudą iki $2,000 už taup. s-tos sumas.		Nemok. gyvybės apdr. iki $10.000 už paskolos sumą.	

Kasos valandos: 1465 De Steve St., sekmadieniais nuo 10.30 iki 12.30 v., darbo dienomis — nuo 10 iki 3 val. kasdien, išskiriant šeštadienius; vakarais — trečiadieniais ir penktadieniais nuo 7 iki 9 val.

3907 Rosemount Blvd., tel. 722-3545: dieną — penktadieniais nuo 1 iki 6 val. ir vakarais — pirmad., trečiadieniais ir penktad. nuo 7 iki 9 v.

Sekmadieniais nedirbama vasarą nuo birželio 15 d. iki rugsėjo 15 d. ir per visus ilguosius savaitgalius.

MALONIAI KVIEČIAME KANADOS IR AMERIKOS
LIETUVIUS Į 17-TĄJĄ
LIETUVIŲ DIENĄ
St. Catharines, Ont.
SPALIO 6 – 10 DIENOMIS

SPALIO 6 – 10 TAUTINĖ PARODA 2–5 val. p.p. ir 7–9 val. vak. 343 Merritt St.
" 8 JAUNIMO SUSIPAŽINIMO VAKARAS 8 v. v. Merriton Community Centre
" 9 BENDRAS SUSIPAŽINIMO VAKARAS 6 v. v. 370 Ontario St. Lincoln Curling Club
" 10 IŠKILMINGOJI DALIS IR KONCERTAS 4 v. p.p. 34 Catharine St. – Collegiate

PROGRAMOJE DALYVAUJA:
1. HAMILTONO GYVATARAS
2. LONDONO BALTIJA
3. TORONTO GINTARAS
4. TORONTO KANKLININKĖS IR SKUDUTININKAI
5. TORONTO BIRBYNĖ
6. HAMILTONO AIDAS
7. WINDSORO KVARTETAS
8. ST. CATHARINES NEMUNAS
KATEDROJE GIEDOS AUŠROS VARTŲ PARAPIJOS CHORAS